

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Právně-ekonomické problémy vězeňství v ČR

Daniel Málek

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Daniel Málek

Ekonomika a management

Název práce

Právně-ekonomické problémy vězenvství v ČR

Název anglicky

Legal-economic problems of jails in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je na základě rozboru platné právní úpravy identifikovat z toho plynoucí ekonomické problémy vězenvství v České republice a jejich dopady, provést rozbor příčin a navrhnout opatření k jejich eliminaci v oblasti právní.

Metodika

Práce bude rozdělena na dvě části – část teoretickou a praktickou. Teoretická část se bude zabývat Vězeňskou službou a vývojem vězenvství od vzniku České republiky se zaměřením na financování a hospodaření až po současnost. Praktická část se bude zaměřovat na analýzu problémů získaných pomocí dotazníkového šetření od dotazovaných vězenvů a dále na analýzu dat vězeňské služby. Data budou vzájemně porovnávána za účelem identifikování problémů souvisejících s hospodařením. Na základě nasbíraných dat bude vytvořen návrh řešení vybraných problémů.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

vězeňství, vězeňský systém, hospodaření, příjmy rozpočtu

Doporučené zdroje informací

BRUNOVÁ, Markéta. Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice. Praha: Leges, 2020. Teoretik. ISBN 978-80-7502-408-4.

DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. České vězeňství. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0.

HÁLA, Jaroslav. Úvod do teorie a praxe vězeňství. 2., dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6.

Specifika výkonu zabezpečovací detence v České republice Gáč Dušan, Jůzl Miloslav

UHLÍK, Jan. Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství. Ve Stráži pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. ISBN 80-239-9417-4.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Viktor Jansa, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 7. 6. 2022

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Právně-ekonomické problémy vězeňství v ČR“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne datum odevzdání

_____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval mému vedoucímu práce JUDr. Viktoru Jansovi, CSc., za jeho odbornou pomoc a rady. Dále bych rád poděkoval řediteli věznice Valdice plk. Mgr. Jiřímu Machovi, který mi umožnil vykonávat bakalářskou praxi ve věznici Valdice. V neposlední řadě bych rád poděkoval náměstkovi Vězeňské služby České republiky brig. gen. Mgr. Tomáši Hůlkovi, LL.M., plk. Mgr. Jiřímu Machovi, plk. Mgr. Janu Hladíkovi za cenné rady, pomoc a připomínky při tvorbě dotazníkového šetření, sběru a zpracování jeho dat.

Právně-ekonomické problémy vězeňství v ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématem právně-ekonomických problémů ve vězeňství České republiky. Práce se dělí na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou popsány vývoj vězeňství, vězeňská služba a její funkce a je představena z pohledu organizační struktury a jejích zaměstnanců, kteří pracují s vězni. Teoretická část je východiskem pro praktickou část, která má potvrdit, nebo vyvrátit stanovené hypotézy. Je zaměřená na identifikaci ekonomických problémů způsobených právní úpravou v celém vězeňství České republiky pomocí dotazníkového šetření. Dále je se zjištěnými daty hodnocena ekonomická efektivnost vybraných věznic na základě vybraných rozpočtových položek. Cílem bakalářské práce je zjistit ekonomické problémy způsobené právní úpravou a nastínit možné řešení zjištěných problémů.

Klíčová slova: vězeňství, vězeňský systém, hospodaření, příjmy a výdaje rozpočtu

Legal-economic problems of jails in the Czech Republic

Abstract

The bachelor's thesis deals with the topic of legal-economic problems of jails in the Czech Republic. The thesis is divided into two main parts, theoretical and practical. The theoretical part describes the development of prisons, the Prison Service, its functions and is presented from the point of view of the organizational structure and the employees who deal with prisoners. The theoretical part is the resource for the practical part, which is supposed to confirm or refute established hypotheses. It is focused on the identification of economic problems caused by legal regulation in the entire jail system of the Czech Republic using a questionnaire survey. Furthermore, the economic efficiency of the selected prisons is evaluated based on the selected budget items with the obtained data. The aim of the bachelor's thesis is to detect the economic problems caused by legal regulation and to outline possible solutions to the identified problems.

Keywords: prison, prison system, economy, incomes and expenses of the budget

Obsah

1 Úvod	8
2 Cíl práce a metodika	10
3 Teoretická východiska	11
3.1 Historie	11
3.1.1 Vývoj vězeňství na území Čech až po současnost.....	11
3.1.2 Vězeňství za Československé republiky	13
3.1.3 Vězeňství za protektorátu Čechy a Morava.....	16
3.1.4 Roky 1945–1948 (poválečná léta)	18
3.1.5 Vězeňství mezi lety 1960–1989.....	22
3.1.6 Vězeňství po roce 1989	25
3.1.7 Vězeňství v České republice v roce 1993.....	27
3.2 Organizační struktura věznic	28
3.2.1 Věznice pro výkon trestu.....	29
3.2.2 Vazební věznice	30
3.2.3 Ústav pro výkon zabezpečovací detence	30
3.3 Vnější a vnitřní diferenciacce věznic	31
3.3.1 Vnější diferenciacce.....	31
3.3.2 Vnitřní diferenciacce.....	31
3.4 Vliv vězení na recidivu.....	33
3.5 Vězeňská služba	34
3.5.1 Vězeňský personál	35
3.5.2 Organizace personálu	36
3.5.2.1 Dozorce	37
3.5.2.2 Vychovatel.....	37
3.5.2.3 Psycholog	38
3.5.2.4 Speciální pedagog	39
3.5.2.5 Terapeut.....	39
3.5.2.6 Sociální pracovník.....	39
3.5.2.7 Adiktolog.....	40
3.5.2.8 Pedagog volného času	40
3.5.2.9 Kaplani a duchovenská péče.....	40
3.5.2.10 Vedení a ředitelství věznic	41
3.6 Vzdělávání vězeňského personálu	41
3.6.1 Akademie Vězeňské služby České republiky.....	41
3.7 Koncepce vězeňství do roku 2025	43

3.8	Přemísťování vězňů.....	44
3.9	Účel trestu.....	44
4	Praktická část.....	46
4.1	Metodika.....	46
4.2	Analýza dat z dotazníkového šetření.....	47
4.3	Shrnutí výsledků dotazníkového šetření.....	60
4.4	Hospodaření věznic	61
5	Doporučení a diskuse	64
6	Závěr	66
7	Seznam použitých zdrojů	68
8	Seznam obrázků, tabulek a grafů.....	70
8.1	Seznam obrázků	70
8.2	Seznam tabulek	70
8.3	Seznam grafů	70
Přílohy.....		71

1 Úvod

Závěrečná práce se zaměřuje na téma „Právně-ekonomické problémy vězeňství České republiky“. Téma bylo zvoleno kvůli jeho zajímavosti a netradičnosti a také kvůli tomu, že mezi studenty ekonomické fakulty nepatří podobná témata k nejčastěji voleným, pravděpodobně kvůli omezenému přístupu k informacím.

Vězeňská služba České republiky je pro společnost málo známou bezpečnostní složkou. Pojem vězeňství už tak neznámé není, avšak ve společnosti není příliš často diskutováno. Lidé si ale snad uvědomují jeho značný význam pro společnost. Názory na vězeňství mohou být různé – někdo ho považuje za neodmyslitelnou část naší společnosti, někdo si myslí, že jde jen o okrajový problém, někdo se mu vyhýbá, protože s ním má zkušenost někdo z rodinných příslušníků nebo on sám.

Troufám si tvrdit, že většina naší společnosti neví, že Vězeňská služba ČR je součástí integrovaného záchranného systému. Členové vězeňské služby navíc spadají pod stejný zákon jako příslušníci Policie ČR. Vězeňská služba se svými 6964 příslušníky sboru a 4256 zaměstnanci patří k menším bezpečnostním sborům, přesto pracuje s nemalou částkou státních peněz. Důvodem je fakt, že kromě financování vězeňské služby a jejich příslušníků musí zajistit řádný chod věznic. To se týká zajištění všech věcí, které vězeň potřebuje k životu, a to od jídla až po hygienu. Úkolem vězeňské služby je zajistit ochranu společnosti před delikventy a pokusit se v době jejich výkonu trestu o jejich nápravu a snížit tak šanci, že propuštěná osoba bude páchat další trestnou činnost.

Práce se zabývá problematikou právně-ekonomických problémů, tedy právními předpisy, které se negativně projevují v ekonomickém stavu a chodu věznic. I přes objem financí, který Vězeňská služba ČR dostává, není adekvátní činností, jež musí zajišťovat. Respektive je dostačující na to, aby byly zajištěny nutné činnosti, ale už nezbývají peníze na zlepšení celého systému. Pokud navštívíte jakoukoliv věznici v České republice, v podstatě budete mít dojem, že se vracíte v čase. Nedostatek financí se projevuje nejen na vizuální stránce věznice, na provozu, ale také na nedostatku zaměstnanců, protože ti ve služebním poměru nedostávají adekvátní finanční ohodnocení. V neposlední řadě se projevuje nedostatek financí na práci s vězni. Chybí finance na péči na jejich efektivní nápravu a postpenitenciární péči za účelem snížení recidivy.

Recidiva činí v České republice zhruba 70 % už několik let a nedaří se nám ji snížit. To vede k přeplněnosti našich věznic, z toho dále plyne nárůst nákladů na české vězeňství. Tento začarovaný kruh může přerušit větší finanční podpora od státu, nebo efektivnější zacházení se stávajícími prostředky. A přesně na tuto možnost se bude zaměřovat tato práce.

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Potvrdit, nebo vyvrátit autorovy hypotézy, že dále uvedené příklady lze považovat za právně ekonomický problém:

- Věznice nemohou chovat vlastní hospodářská zvířata a pěstovat potravinářské plodiny pro stravování odsouzených.
- Byl by větší zájem o práci ze strany vězňů, pokud by byly v nařízení vlády č. 361/2017 Sb. ve znění pozdějších předpisů jinak nastaveny podmínky pro zařazování do skupin dle vykonávané práce a byly garantovány vyšší odměny za vykonanou práci.
- Nemožnost přeložení vězňů na jejich žádost z důvodu vykonávání práce, ke které má nejvyšší kvalifikaci, pokud taková práce není dostupná v jeho aktuální věznici, ale pouze ve věznici cílové.

Dalším cílem je zjistit další ekonomické problémy způsobené právní úpravou od ředitelů věznic a následně nastítnit jejich řešení. Posledním cílem práce je zjistit ekonomickou efektivnost vybraných věznic na základě vybraných rozvahových položek.

Metodika

K ověření cílů práce bylo využito dotazníkové šetření, kde respondenti odpovídali formou otevřených odpovědí. Uzavřené otázky byly pouze dvě, které se týkaly typu věznice a počtu vězňů. Data z dotazníku byla pro přehlednost okomentována a zpracována do grafu. Dále byla použita zjištěná ekonomická efektivita za pomoci analýzy vybraných rozvahových položek poskytnutých Generálním ředitelstvím Vězeňské služby České republiky a dotazováním se pracovníků věznice Valdice při vykonávání bakalářské praxe.

3 Teoretická východiska

3.1 Historie

3.1.1 Vývoj vězeňství na území Čech až po současnost

Způsoby udělování a vykonávání trestů na našem území vycházely ze způsobů zvykového práva, které od 10. století začalo být ovlivňováno křesťanstvím. Nejvíce to bylo v době míru a vlády panovníků. Nejmenší sílu mělo naopak v době válek a bezvládí. V takových obdobích se uplatňovaly rozmanité, ale především okamžitě vykonatelné tresty, většinou hnané pomstychtivostí. Vyznačovaly se tím, že měly poškodit pachatele po fyzické stránce, ať už ho zmrzačit nebo ho připravit o život, aniž by bylo dosaženo jejich nápravy. Hlavním účelem těchto trestů bylo z velké míry zastrašení. Trest vězení nebyl udělován příliš často kvůli jeho nákladnosti pro vězňatele, ale kromě toho také nepůsobil takovým odstrašujícím příkladem, jako bylo mrzačení nebo smrt. Ve vynášených trestech panovaly značné rozdíly díky „nalézání práva“. Soudce měl volnou ruku, jelikož neexistovala sazba trestů. V porovnání s dnešními poměry byly činy postihovány neúměrnými tresty. V této době bylo mnohem menší úsilí vynakládáno na doznání, plné pochopení důsledku trestného činu, ale i na přihlídnutí k tomu, v jaké míře byl páchaný zločin nebezpečný pro společnost, co nejtrvalejší vědomé nápravy delikventů, kteří stojí o svou nápravu. To vše za přispění společnosti, která bude mít opravdový zájem na nápravě těch, kteří udělali chybu ve svém jednání. Společnost, která neprojeví snahu těmto jedincům pomoci, je bude muset opakovaně trestat, vězňit nebo zbavovat životů. Po uvědomění tohoto faktu docházelo k postupnému formování vězeňství, které si kladlo za cíl co nejhumánnějšími způsoby přivést provinilce k nápravě a začlenit je zpět do společnosti, aniž by ji nadále poškozovali. Trvalo několik dalších století, než se trest pobytu ve vězení stal užívanějším a také než se vězeňství stalo přínosem pro společnost nápravou provinilců. Trest vězení mohly ukládat jak soudy městské, zemské, vrchnostenské, vojenské, tak ale i soudy církevní. Vývoj zemského práva, kde převažuje věznění nad mrzačením, ovlivnily soudy církevní, které vnímaly věznění jako čas, kdy provinilec může projevit lítost nad svými činy.

Nicméně soudní právo bylo nesjednocené, nejasné a podobné zločiny se soudily subjektivně v závislosti na soudci. Vězeňský režim se odvíjel od pravidel nastavených ředitelem věznice a jeho nejbližšími nadřízenými. Dozor veřejnosti nad životem ve vězení byla omezená jen na státem uznané společnosti, které byly většinou charitativní a zabývaly se péčí o propuštěné vězně.¹

K poměrně zásadnímu sjednocení trestního práva došlo vydáním zákoníku „*Constitutio Criminalis Josephina*“ Josefem I. dne 16. 7. 1707. Byl to první zákoník, který kodifikoval trestní právo na našem území. Mimo jiné potvrdil také působení apelačního soudu a soudů, které mu podléhají, a to soudů městských a vrchnostenských, z nichž některé mohly soudit i hrdelní zločiny. Na apelačním soudu už mají být jen právnicky vzdělané osoby, které měly pravomoc napravit soudní omyly a různé tresty pro stejné hrdelní zločiny. Vrchnostenské a městské soudy měly pouze pravomoc provádět šetření a výslechy. Zjištěné informace předávaly v psané podobě apelačnímu soudu, ten vynesl rozsudek, který soudy následně vykonaly. K dalšímu posunu v této oblasti došlo až za vlády Marie Terezie, byly ujednoceny otázky při výslechu a 2. ledna 1777 bylo zrušeno při výslechu používání mučení, které do té doby zákon umožňoval. Pomalu také docházelo k tomu, že věznění začínalo být levnější než fyzické tresty kvůli stoupajícím poplatkům a nárokům kata.

Počátky vězeňství na našem území můžeme datovat do 2. druhé poloviny 18. století. Pouhé věznění bylo postupně nahrazeno vězeňstvím v závislosti na okolnostech. Jeho rozvoj byl úzce spjat s budováním nových trestnic. Díky opožděné výstavbě byl rozvoj v celé habsburské monarchii opožděn v porovnání se západní Evropou. Za jeden z neduhů lze považovat fakt, že nebyly stavěny nové, ale přestavovaly se z již existujících objektů, nejčastěji bývalých klášterů a nepoužívaných vojenských objektů.²

Od roku 1781 bylo umožněno dávat vězňům odměnu za jejich odvedenou práci. V polovině 18. století začal být díky osvícenským myšlenkám ukládán trest odnětí svobody častěji než fyzické tresty. Také se začal vyskytovat názor, že nucené práce nemusí být nutně využívány jen jako částečná úhrada nákladů vynaložených na věznění vězňů, ale spíše také jako forma jejich výchovy k nápravě než jako zvýraznění trestu, odplaty či zastrášení.³

---

¹ UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006, s. 111–120.

² Tamtéž, s. 120–122.

³ Tamtéž, s. 120.

3.1.2 Vězeňství za Československé republiky

Po vzniku nezávislého československého státu mnoho změn z právního hlediska nenastalo. Přetrvával právní dualismus z Rakousko-Uherska, což přineslo problém v podobě převzatých právních norem, kdy na území Slovenska platily uherské zákony, na území Čech platily rakouské zákony. Nutno podotknout, že toto právní nastavení platilo na našem území až do roku 1950. Při vzniku československého státu byl převzat i vězeňský model z rakouské monarchie.⁴

Jako samostatný stát si chtěla Česká republika vytvářet své vlastní normy a zákony tak, aby pokrývaly všechny právní oblasti. To vedlo k přijímání nových zákonů a norem, které vytlačovaly ty původní. Nesystémovost této činnosti zapříčinila nedokonalost právního systému, legislativně právní pochybení. Docházelo k tomu, že některé právní problémy byly řešeny opakovaně, některé se naopak neřešily vůbec⁵. Stěžejním rokem pro oblast vězeňství byl rok 1918, kdy byl přijat zákon č. 562/1918 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění⁶. Do té doby se výkon trestu v Československu zajišťoval 3 formami: vězením, trestnicí a žalářem. Tento nový předpis umožňoval propuštění z výkonu trestu po 15 letech žaláře, v případě vrahů bylo možné udělit podmíněčné propuštění po 18 letech žaláře při aplikaci desetileté zkušební doby. Lze říci, že po dobu trvání společného státu nedošlo k dalším výrazným posunům ve vězeňství. Byly pouze prováděny jednotlivé právní úpravy, které nelze považovat za zásadně pokrokové. Rozdělení na tři typy věznic A, B a C bylo zřízeno úřadem ministerstva spravedlnosti roku 1928. Za zmínku dále stojí také rok 1931, kdy došlo k legislativnímu upravení trestního soudnictví pro mladistvé, ve kterém byly obsaženy i znaky vykonávací a procesní, nebo také k úpravě podmínek výkonu trestu politických vězňů.⁷

---

⁴ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 17.

⁵ Tamtéž, s. 18.

⁶ UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006, s. 5–15.

⁷ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 18.

Postupem času se legislativní úprava i správa vězeňství zlepšovaly, tento proces začal roku 1919. Ve výkonu trestu se začal používat progresivní systém, který znamenal postupné zmírňování podmínek při výkonu trestu, odvíjel se od převýchovy a nápravy odsouzeného. Odsouzení se při výkonu trestu rozdělovali do 3 základních skupin:⁸

- První kázeňská třída byla posledním opatřením pro podmíněčné propuštění. Každý podmíněně propuštěný musel projít touto třídou.
- Druhá kázeňská třída byla určena pro ty, u nichž byl spatřen pokrok v reedukaci, nápravě a převýchově.
- Třetí kázeňská třída byla považována za základní třídu pro odsouzené, na něž byla použita vězeňská opatření orientovaná na jejich nápravu a převýchovu.

Jako instituce spadala vězeňská správa pod národní výbor, ale zároveň fungovala podle stálých a dočasných nařízení. Postupem času instituce přecházely pod správu československého státu.⁹ Zmíněný problém byl jednoduše řešitelný pomocí nové úpravy o regulaci a organizaci vězeňství. Složitější to bylo s vězeňským personálem, pro něj platila i na Slovensku pravidla platná na území Čech. Především šlo o povinnost skládat věrnost Československé republice a posílat aktuální zprávy o výkonu trestu do Budapešti. Tyto podmínky měly vést k propouštění vězeňského personálu, což v konečném důsledku způsobilo personální nouzi. To vyvolalo potřebu přijímání nových zaměstnanců, z nichž většina byla českého původu. Personál byl nekvalifikovaný, protože bylo požadováno pouze 6 let základní školy.¹⁰

Za dob Československé republiky se nikterak zásadně nerozrostl počet nových vězeňských zařízení. Systém vězeňství se skládal ze šesti trestnic, jež sloužily pro výkon trestu kratší než jeden rok a nacházely se v Leopoldově, Ilavě, Košicích, Plzni, Kartouzech a v Mikulově, dále z přechodného ústavu v Leopoldově, 379 okresních věznic nacházejících se u okresních soudů a 37 krajských věznic. Důležité je poznamenat, že spousta ze zmíněných zařízení fungovala již před vznikem československého státu a byla jen převzata. Mnoho z nich nevyhovovalo potřebám, a proto se přestala využívat. Vězeňské služby i dozor se vykonávaly skrze soudem pověřené zřízence, kteří měli i další úkoly jako například zajišťování a výdej stravy. Problém činil fakt, že řada z nich neznala vězeňské předpisy upravující výkon trestu v Československé republice.

---

⁸ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 18–19.

⁹ KLABOUC, J. *Staré české soudnictví: (jak se dříve soudilo)*. Praha: Orbis, 1967, s. 117.

¹⁰ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 19.

V Československé republice se v roce 1928 vyskytovalo několik ústavů, které se daly rozdělit podle vykonaného trestu¹¹:

- Šest trestnic určených pro výkon trestu od 1 roku až po doživotí, 2 trestnice pro muže, kteří byli poprvé odsouzeni, a pro odsouzené, kteří se zdají být polepšitelní, 2 trestnice pro nenapravitelné trestance.
- Trestnice pro odsouzené invalidy a nemocné.
- Trestní ústav pro mladistvé do 20 let, sloužil pro odpykání si trestu delšího než půl roku.
- Ženská trestnice s oddělením pro mladistvé.
- Trestnice krajských soudů, sloužily pro výkon trestu žaláře od šesti do dvanácti měsíců.
- Přejížděcí ústav v Leopoldově, pro odsouzené muže, kterým byly uděleny dlouhé tresty bez možnosti propuštění.
- Trestní ústavy nebo polepšovací pro výkon trestu mladistvých.

Vězeňství spadalo pod ministerstvo spravedlnosti a řízeno bylo centrálně. Ministerstvo provádělo správu i nad soudnictvím a státním zastupitelstvím.¹²

Vězeňství se spoléhalo i na některé pracovní tábory. Pracovní potenciál odsouzených bylo možné využít v rozličných oblastech, nejvýznamnější byla asi práce v zemědělství. Těžká fyzická práce byla kompenzována obvykle většími porcemi jídla, volnějším dozorem, který se podílel na práci, nebo kvalitnějším ubytováním. Vedlejším pozitivním efektem byla možnost vykonávat řemesla, která odsouzení vykonávali před výkonem trestu. Tento systém byl poprvé zpozorován československými představiteli ve Švýcarsku, a proto se také nazývá švýcarský systém. Nebylo složité tento systém zavést i u nás, protože zemědělské práce již v našem vězeňství fungovaly. V té době šlo o velký posun v metodách práce s vězni, ti nejen získali pracovní návyky a dovednosti, které mohli uplatnit i po propuštění, ale dostalo se jim převýchovy prací.¹³

Roku 1930 Československo organizovalo mezinárodní penologický kongres, jehož se zúčastnili psychologové, právníci, a pedagogové. Řešila se na něm především výměna znalostí ohledně vězeňství. Výsledkem kongresu bylo přijetí nových doporučení, prevence před kriminalitou mladistvých, do níž je potřeba zapojit celou společnost. Došlo se k závěru, že je

---

¹¹ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 21.

¹² KAFKOVÁ, A. Cesta ke vzniku generálního ředitelství VS ČR 1865–1965. *Historická penologie*. 2010, 8(1), 18.

¹³ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 22–23.

potřeba více individuální přístup k vězňům. Lze tvrdit, že normy a usnesení z toho kongresu se staly jakýmsi základem pro kategorizaci vězňů, na niž záviselo i rozdělení výkonu trestu z hlediska vzdělávacího.¹⁴ Roku 1931 měla být na poradě Ministerstva ČSR zavedena doporučení z kongresu.¹⁵

Ke sjednocení československého vězeňství významně přispěl zákon č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží. Zákon upravoval trestní proces, trestání i výkon trestu ve vztahu k mladistvým do jeho přijetí. Je považován za jeden z nejmodernějších zákonů upravujících otázky trestního zákonodárství nad mladistvými. Za mladistvé byly v tomto směru považovány osoby ve věku od 15 do 18 let a jejich trestnými činy byla provinění.¹⁶

3.1.3 Vězeňství za protektorátu Čechy a Morava

Po vzniku protektorátu zůstal zachován justiční a vězeňský model. Bylo převzaté i předešlé zákonodárství, avšak nově přijaté vyhlášky, zákony aj. byly vydávány protektorátní vládou a následně musely být schválené říšským protektorem¹⁷. Od března do dubna roku 1939 proběhla reforma správního systému hlavně kvůli německé okupaci. Německo začalo kontrolovat a vést činnost ministerstva spravedlnosti za pomoci pověřených svěřenců z úřadu říšského protektora v rámci ministerstva. V čele tohoto úřadu stál Hitlerův zmocněnec. Doba v protektorátu se vyznačovala podmaněním se okupační správě a říšským zákonům, protože veřejná správa nebyla zrušena jen byla vykonávána německými úřady.¹⁸

Odnětí svobody se řešilo v soudních věznicích. Spousta tehdejších vězeňských objektů byla zabrána pro účely a potřeby gestapa a justičními orgány Říše, které vykonávaly dozor a správu ve vězeňských objektech. Do jejich pravomocí spadalo řešení trestných činů, které byly spáchány proti Německu. Do jurisdikce justičních orgánů spadal celý protektorát Čechy a Morava bez ohledu na to, o jako osobu šlo, hlavním kritériem byla povaha trestného činu.¹⁹

---

¹⁴ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 24.

¹⁵ KÝR, A. Od žalářníků k ozbrojeným sborům ve vězeňství. *Historická penologie*. 2010, 8(3), 45.

¹⁶ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 25.

¹⁷ KLABOUC, J. *Staré české soudnictví: (jak se dříve soudívalo)*. Praha: Orbis, 1967, s. 122.

¹⁸ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 27.

¹⁹ Tamtéž, s. 28.

Přednostové okresních soudů nepřímě spravovali okresní věznice skrze soudní zřízení. Obdobná situace panovala okolo krajských soudů, kdy krajské věznice byly spravovány pomocí pověřenců krajských soudců. Trestní ústavy byly řízeny přednosty, kteří byli dozorováni ústavními komisaři.²⁰ Počet věznic oproti ČSR poklesl na²¹:

- 304 okresních soudních věznic,
- 16 krajských soudních věznic,
- ústavy.

Kvůli nacistickému nátlaku se vězeňství čím dál více omezovalo a podmínky věznic se oproti dobám v Československu zhoršily od stravy až po hygienu. Okupační správa si uvědomovala problém malého počtu vězeňských objektů, a proto je začala budovat. Celkově došlo za dob protektorátu k vybudování 2 125 vězeňských zařízení různé velikosti a pro různé účely. Děly se na policejní věznice, pracovní tábory, koncentrační tábory, trestní tábory, tábory pro osoby umístěné do zajišťovací vazby, internační tábory, cikánské tábory, židovské tábory, zajatecké tábory, nápravně pracovní tábory, pracovní tábory pro cizince s rodinami, tábor nucených prací pro uprchlíky.²²

Věznice měla dvojí vedení, a to německé, které zajišťovalo výkon vazby pro potřeby nacistických soudů a tajné policie, a české, které mělo na starosti chod věznic. Toto dvojí vedení se vyznačovalo dvojjazyčnými rozhodnutími, která se vydávala. Pracovníci vězeňské správy se museli povinně učit německy a složit slib vůdci Velkoněmecké říše. To vyvolalo mezi personálem vlnu nevole, která vedla až k protinacistickému odporu. Vše bylo vyšetřováno gestapem a 72 zaměstnanců bylo potrestáno.²³

V rámci vězeňství bylo několik vězeňských objektů, kterým zůstala autonomie. Ty se řídily domácím řádem, který pocházel ještě z dvacátých let. Protektorátní věznice se dost odlišovaly od těch soudních a nacistických. Vězni zde měli práva, která byla říšským vězňům upírána. Nemluvě o lepší stravě a hygieně, která měla za důsledek šíření nemocí v podmínkách hromadného ubytování. Na výkon trestu zde dohlíželi domácí komisaři, kteří byli převážně z Generální inspekce vězeňství.²⁴

---

²⁰ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 28.

²¹ KÝR, A. Protektorátní vězeňství se zřetelem na činnost pankrácké věznice. *Historická penologie*. 2008, **6**(1), 27–36.

²² BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 29.

²³ KÝR, A. Protektorátní vězeňství se zřetelem na činnost pankrácké věznice. *Historická penologie*. 2008, **6**(1), 27–36.

²⁴ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 31.

3.1.4 Roky 1945–1948 (poválečná léta)

Relativně ihned po osvobození připadla správa o vězeňských zařízeních a umístování vězňů revolučnímu národnímu výboru. Na sklonku roku 1945 připadlo vězeňství opět pod správu ministerstva spravedlnosti. Došlo k převážnému obnovení pravidel nastavených před válečným konfliktem, některé předpisy vzniklé za války se musely zachovat, aby nebyla narušena plynulost správy zařízení. Byly vytvářeny i nové normy a zákony, které popisovaly nové trestné činy, jak si to žádala poválečná doba. V době, kdy nebyl zvolen parlament, se vytváření nových zákonů a předpisů dělalo pomocí prezidentských dekretů. Ty se využívaly podle aktuálních potřeb, např. dekret č. 94/1945, který upravoval platové a organizační záležitosti Sboru uniformované vězeňské stráže. V roce 1945 se v ČSR nalézalo 7 trestných ústavů, 34 krajských věznic, skoro 400 okresních soudních věznic a 2 polepšovny. Jen necelá polovina byla česká nebo slovenská. Vzniklo také pojmenování pro novou kategorii vězňů – retribuční vězni. To byli němečtí nacističtí zrádci a zločinci, kteří byli souzeni lidovými soudy. Jejich účelem bylo vysídlit maďarsky a německy mluvící osoby, zabavit jejich majetek a uložit jim povinné práce. Bylo jich také ale zneužíváno k politickým účelům a ty pak vedly k popravám nebo umístění vězňů do věznic Valdice nebo Mírov. Jejich práce byla využívána na opravy škod způsobených válkou a na budování hospodářství. Nový druh soudu vznikl na základě dekretu č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, a dekret č. 17/1945 Sb. umožnil postihnout pachatele, kteří spáchali zločiny proti Československé republice.²⁵

Roku 1948 došlo ke změně politického směřování státu, to se také odrazilo na nastavení společnosti. Začal se klást důraz na budování socialismu. Pro vězeňství byl tento rok důležitý kvůli zákonu č. 321/1948 o veřejném, organizovaném a ozbrojeném Sboru uniformované vězeňské stráže. Víceméně tím došlo k reorganizaci vězeňského personálu. Sbor zajišťoval výkon správní a strážní služby ve vězeňských budovách a udržoval bezpečnost a pořádek v soudních budovách. Téhož roku došlo k definitivnímu oddělení vězeňské stráže a samotného vězeňství od soudní moci na základě zákona č. 319/ 948 Sb. V tomto období také vznikla nová kategorie vězňů, a to protistátních, tyto osoby byly považovány za hrozbu pro lidově demokratickou republiku. Často jim byly udělovány nucené práce a vztahovalo se na ně více omezení.²⁶

---

²⁵ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 32–33.

²⁶ KAFKOVÁ, A. Cesta ke vzniku generálního ředitelství VS ČR 1865-1965. *Historická penologie*, č. 1/2010, s. 9

O dva roky později došlo k přijetí nových trestních předpisů na ochranu politického a hospodářského zřízení republiky vůči nepřátelům státu i mimo něj. V důsledku těchto změn došlo k rozdělení správy vězeňství. Ta se rozdělila mezi ministerstva spravedlnosti, vnitra a obrany.²⁷

Zjednodušeně lze říct, že odsouzení se klasifikovali podle dvou kritérií, a těmi byly třídní boj a třídní původ. Život ve věznicích se odvíjel od zařazení do čtyř výhodnostních skupin podle třídního původu, politické orientace, trestného činu a pracovitosti. Do skupin trestného činu a třídy byli odsouzení zařazováni hned po nástupu do výkonu trestu. První byla určena pro nepřítel třídy a státu a také ty, kdo porušovali pravidla při výkonu trestu či neměli pracovní morálku. Druhá skupina byla pro vězně s průměrnými pracovními výsledky, ale podle trestné činnosti a třídního původu byla jejich náprava nejasná. Pro přeřazení do třetí a čtvrté skupiny musel odsouzený podávat nadprůměrné pracovní výkony. Speciální postavení měli političtí vězni, jejich postavení bylo nejhorsí. Ve výkonu trestu museli nosit vězeňský stejnokroj a ve vazbě bílou pásku na levém rukávu svého oděvu. Nejhorší skupina dostávala nejtěžší práce a nejnižší odměny, nemohla si číst vlastní knihy ani sledovat filmové promítání s ostatními vězni, odepřena jim byla i účast na zájmových aktivitách. Naopak nejlepší, a to čtvrtá skupina dostávala nejsnazší práce s největší odměnou, v rámci možností měla povoleno provozovat své koníčky nebo mít fotografie rodiny.²⁸

Tato nejednotnost vytvářela soutěživé spory a rozdílný způsob provedení výkonu trestu odnětí svobody. Situace vyústila v přijetí zákona č. 206/1952 Sb., o sjednocení vězeňství. Pod ministerstvo obrany od té doby spadala správa všech vězeňských zařízení. Netrvalo dlouho a roku 1953 byla správa vězeňství ministerstvem národní obrany zrušena a byla převedena pod ministerstvo vnitra. Ke změnám došlo i ve Sboru uniformované vězeňské stráže. Zákonem č. 66/1952 byl zrušen zákon o výše zmíněném sboru a jeho příslušníci se začátkem roku 1953 stali Sborem národní bezpečnosti spadající pod ministerstvo národní bezpečnosti.²⁹

V roce 1952 byl předložen návrh na transformaci československého vězeňství, podle něhož mělo být na území Československé republiky 335 věznic a 107 pracovních táborů. Dohromady měly pojmout 34 000 odsouzených, ale už tehdy byly kapacity nedostačující, protože v polovině roku 1952 se v ČSR nacházelo 37 601 pravomocně odsouzených.³⁰ V roce

---

²⁷ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 35.

²⁸ Tamtéž, s. 36–37.

²⁹ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 38.

³⁰ UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách země českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006, s. 276.

1953 bylo už odsouzených okolo 50 000, mimo jiné to bylo nejvíce za dobu existence Československa. Největší část odsouzených se nacházela v pracovních táborech. K tomu ještě v 50. letech byly rušeny krajské a okresní věznice a menší správní věznice za účelem centralizování vězeňství. Od roku 1953 se trest odnětí svobody začal používat k potrestání třídních nepřátel a to se promítlo do celého vězeňství. Z původně vysokého počtu vězeňských zařízení se jejich počet zeštíhlil na 31 věznic a 17 pracovních nápravně výchovných zařízení.³¹

Od roku 1948 se začaly ve větší míře rozvíjet nápravně výchovné tábory, jež zajišťovaly místo pro značnou část odsouzených. Náprava v nich se realizovala mimotrestní povahou. Do táborů posílaly osoby tříčlenné komise zřízené krajským národním výborem na dobu 3 až 24 měsíců s možností prodloužení pobytu. Tábory se diferenciovaly podle 2 kritérií.

Podle společenského původu a druhu trestné činnosti se dělily na tábory pro³²:

- Odpůrce třídy a státu;
- Mladistvé 18–25 let;
- Ženy, ten měl i zvláštní oddělení pro mladistvé ženy a prostitutky;
- Těžbu uranu.

Podle tělesných předpokladů³³:

- Těžká práce;
- Normální práce;
- Snadná práce;
- Pomocné práce.

Celá 50. léta se vyznačovala třídně-potlačovatelskou funkcí státu, což se samozřejmě odrazilo na vězeňství, které ustrnulo ve svém vývoji, navíc byly potlačeny některé humánní a moderní prvky. Služba pastorů ve věznici byla zrušena, všechna výchova byla vykonávána formou výkonu práce a uplatňovala se přísná vojenská disciplína. V roce 1955 byl vydán předpis, který měl jakousi formu řádu pro výkon trestu odnětí svobody a výkon vazby. Další vývoj vězeňství byl ovlivněn prezidentem, konkrétně jeho amnestiemi. Jen z roku 1953 měly za následek propuštění více než 14 000 vězňů. A zatímco se na počátku 50. let kapacity věznic navyšovaly, nyní neměla vězeňská zařízení využití a pomalu se přestala používat. Docházelo tedy k rušení nepotřebných objektů. K další redukci došlo po vydání nové ústavy roku 1960,

---

³¹ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 38.

³² Tamtéž, s. 39.

³³ VACEK, E. Politický vývoj zákona o táborech nucené práce (TNP). *Historická penologie*. 2008, 6(2), 59–65.

při níž došlo ke snížení počtu krajů i okresů. To zapříčinilo, že některé krajské a okresní soudy se staly nepotřebnými a byly rušeny.³⁴

Vězeňství se do jisté míry řídilo vzorem Sovětského svazu a mimo trestání odpůrců třídy jsme přijali také strukturu nápravných zařízení. Ta se dělila na 6 typů odvíjejících se od míry střežení. Klíčem pro rozřazení do věznic byla povaha trestného činu a závažnost provinění. Zvláště byli umístováni mladiství odsouzení, a to buď do zařízení pro mladistvé, a pokud to nebylo možné, tak do věznic s dospělými, ale do samostatných oddílů. Tady se už začala vyskytovat vnější i vnitřní diferenciacie výkonu.³⁵

Další krok k interní diferenciaci představoval řád pro nápravně-pracovní tábory z roku 1955, který obsahoval poznatky ze sovětského modelu táborů. Ten rozlišoval 4 druhy táborů za účelem práce vězňů. Kritériem byl spáchaný trestný čin a délka trestu. Toto rozdělení se ukázalo jako neefektivní a došlo k rozdělení odsouzených do jedenácti skupin.³⁶ Jednalo se o³⁷:

- Skupinu politických odpůrců, agentů a individuálně určených osob;
- Skupinu odsouzených, kteří porušovali předpisy, unikli nebo se pokoušeli uniknout z výkonu trestu;
- Skupinu zločinci a lidí, kteří nešli zařadit do předchozích dvou skupin;
- Skupinu odsouzených za činy spáchané proti revoluci;
- Skupinu odsouzených na dobu delší než 5 let;
- Skupinu odsouzených na dobu mezi 2 měsíci až 5 lety;
- Skupinu duchovních, kteří nebyli zařazeni do prvních dvou skupin;
- Skupinu tvořenou osobami, kteří zastávali funkce ve státní správě a nebyli zařazeni do prvních dvou skupin;
- Skupinu tvořenou odsouzenými v pokročilém věku nebo dlouhodobě nemocnými;
- Skupinu zaštitující odsouzené ve věku 18–25 let, kteří nebyli zařazeni do prvních čtyř skupin;
- Skupinu složenou z armádních příslušníků, kterým byla odebrána hodnost.

---

³⁴ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 40–41.

³⁵ BAJCURA, L. Nástin periodizace dějin vězeňství v českých zemích v letech 1945–1969. *České vězeňství*. 1999, **6**(2–3), 24–28.

³⁶ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 42.

³⁷ VACEK, E. Politický vývoj zákona o táborech nucené práce (TNP). *Historická penologie*. 2008, **6**(2), 62.

3.1.5 Vězeňství mezi lety 1960–1989

V šedesátých let došlo opět ke směřování českého vězeňství k moderním a světovým trendům a normám. Důležitým milníkem ve vězeňství bylo přijetí Minimálních pravidel zacházení s odsouzenými, přestože byla do praxe uvedena až roku 1965. Stěžejní byl také menší vliv ministerstva vnitra, který se omezoval. Kladně se projevilo snížení politického vypětí uvnitř státu, které směřovalo ke změnám v zákonech a ty se pak projeví i ve vězeňství. Vyskytlo se také několik humanizačních myšlenek, do výchovy vězňů byly zavedeny nové postupy s využitím psychologů a pedagogů. Na pozadí těchto událostí byl přijat nový řád pro výkon trestu spolu se směrnicí týkající se nápravné činnosti vězňů.³⁸

Spekuluje se, že předchozí model vězeňství, který byl nastaven v československých věznicích, nedokázal splňovat nadnárodní standardy. Už roku 1957 byla snaha ujednotit Minimální vězeňské standardy, avšak do našich zákonů se promítly až o 8 let později, konkrétně do zákona č. 59/1965 Sb., upravujícího výkon trestu odnětí svobody. Odsouzení a pobyt ve vězení nebylo už vnímáno jen jako ochrana společnosti před dalším pácháním kriminality. Začala se řešit i převýchova odsouzeného, aby po propuštění vedl řádný život. Začala se řešit humánnost výkonu trestu, dbalo se na to, aby nedocházelo k poškozování lidské důstojnosti při jeho výkonu. Správa vězeňství také přešla zpět pod záštitu ministerstva spravedlnosti. Spolu s tím se zrušila jednatelská činnost státní bezpečnosti, která okupovala nápravná zařízení pro své účely. Byla vytvořena nový návrh vězeňství s metodikou pro práci s vězni při výkonu trestu.

Ústava z roku 1960 sice obsahovala socialistické prvky, ale zároveň položila základ pokrokovým změnám. Posílat osoby do výkonu trestu mohlo už jen soudní rozhodnutí. V minulosti to mohl být i politický vliv skrze zřízené komise při krajských soudech, které rozhodovaly o tom, kdo bude odsouzen do pracovních táborů. Bohužel nelze opomenout fakt, že šlo o formální věc, nikoliv reálnou. Účelem trestu už nebylo jen potrestání, ale i prevence před pácháním další trestné činnosti.³⁹

Výkon trestu se realizoval v zařízeních, která se diferencovala do tří kategorií podle toho, o koho se jednalo. Skupina A byla určena prosté veřejnosti, příznivcům režimu. Skupina B byla určena pro delikventy, kteří se provinili protitřídní nebo protistátní činností. Skupina C byla určena protispolečenským odpůrcům. Ze skupiny B se bylo možno dostat do lepší skupiny A za předpokladu projevení zájmu o spořádaný život a nadprůměrnou práci. Toto členění platilo až do roku 1960, kdy byla vyhlášena amnestie, která se týkala především odsouzených

³⁸ KAFKOVÁ, A. Cesta ke vzniku generálního ředitelství VS ČR 1865–1965. *Historická penologie*. 2010, 8(1), 18.

³⁹ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 44–45.

skupiny B. Ta kvůli prudkému snížení počtu musela být zrušena a bylo nově uspořádáno celé členění, jež odkazovalo na zákony. Skupina A zahrnovala již výše uvedené a navíc ty, kteří nebyli odsouzeni za trestné činy § 62 tr. zák. nebo § 41 tr. zák. Skupina B oproti minulému uspořádání nově zahrnula osoby, které spáchaly trestný čin proti republice uvedený v § 62 tr. zák. Výše uvedená skupina C byla doplněna o osoby, které se dopustily trestného činu v § 41 tr. zák. a za kriminální trestné činy v § 62 tr. zák.⁴⁰

Pro liberální vývoj vězeňství byl důležitý zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Z pohledu dalšího vývoje českého a slovenského vězeňství můžeme bezpochyby považovat společné legislativní základy, co se výkonu trestu týče. Tento zákon lze brát jako prvotní podklad pro reformu tehdejšího československého vězeňství. Zákon č. 59/1965 mimo jiné zajistil vznik Sboru nápravné výchovy a stanovil jeho práva a povinnosti, přinesl také pravidla o výkonu trestu i práva a povinnosti pro odsouzené. Sbor měl charakteristiku ozbrojené složky řídicí se podle vojenských pravidel. Zákon v novelizovaných podobách platil až do roku 2006. Na něj navázaly nikoliv zákonné normy, ale normy interní vydané Ministerstvem vnitra ČR. Do zmíněných norem se už promítla i Minimální pravidla standardu zacházení, která tímto byla prováděna i v praxi. Dokument nesloužil jako nařízení, nýbrž doporučení a každý stát k tomu mohl přistoupit podle svého rozhodnutí, ale mnohé státy ho ukotvily ve svých právních normách. Díky tomu došlo k jakémusi sjednocení vězeňství na globální úrovni, hlavně v oblasti zacházení s odsouzenými⁴¹.

Prostřednictvím zavedených pravidel došlo ke chtěnému procesu v oblasti zacházení s vězni, hlavně při omezování jejich svobody ve věznici a vymáhání disciplíny. V roce 1965 došlo také k přijímání sociálních pracovníků a pedagogů do Sboru nápravné výchovy. Postupně se začala zvyšovat i vzdělanost zaměstnanců, z nichž většina měla středoškolské vzdělání a někteří i vysokoškolské. I přes tento posun nebyla práva odsouzených stále právně ukotvena, ale byla pouze v podobě interních norem. Nejmarkantnější to bylo u výkonu vazby, která postrádala jakékoliv právní ukotvení, měla pouze několik nařízení zapsaných v trestním řádu.⁴²

---

⁴⁰ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 44–45.

⁴¹ Tamtéž, s. 46.

⁴² Tamtéž, s. 47–48.

Podle tohoto zákona se výkon trestu rozdělil do tří právně výchovných skupin. Toto rozdělení mělo zamezit prolínání se problémových vězňů mezi méně problémové a snížit tak negativní dopad ovlivňování těchto skupin mezi sebou. Navíc to dalo prostor pro intenzivnější a účinnější nápravu těch, u kterých to bylo potřeba, a větší volnost méně problémovým vězňům. Funguje zde jednoduchá nepřímá úměra, že čím horší vězeň, tím má méně práv a více povinností. Vnitřní diferenciací také dala základ pro individuálnější přístup k daným skupinám vězňů.⁴³

Rozdělení skupin vězňů⁴⁴:

- nápravně pracovní skupina určená pro méně závažné trestné činy, které nepředstavovaly velké ohrožení;
- nápravně pracovní skupina stanovená pro závažnější trestné činy a osoby, které za posledních 10 let spáchaly nějakou trestnou činnost;
- nápravně pracovní skupina se skládala z pachatelů závažných trestných činů, kteří se dopustili trestných činů proti republice.

Zařazení do skupin nebylo trvalé, pokud vězeň vykazoval známky dobrého chování a dosahoval nadprůměrných pracovních výsledků, mohl být přeřazen do lepší skupiny. Naopak za porušování pravidel a špatnou pracovní morálku mohl být přeřazen do horší skupiny. Pomyslně dolů se šlo posunout i ze třetí nápravné skupiny. Pokud vězeň neplnil soustavně svoje povinnosti a na něj používané výchovné prostředky se jevily jako neefektivní, mohl ho soud přesunout do izolace. Izolace mohla trvat od 2 měsíců do 2 let. Ústav si pomocí vnitřního rozdělení mohl upravovat a zefektivnit nápravný vliv na konkrétní skupinu. Skupiny byly dále rozděleny na kolektivy pro lepší práci a větší nápravu vězňů, klíčem pro rozdělení byl postoj odsouzeného, povaha narušení a v neposlední řadě stupeň nápravy.⁴⁵

Pokrok v uspořádání vězeňství představuje přijetí ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o Československé federaci a s ním související zákony. Zákon č. 173/1968 Sb. vzal správu vězeňství z agendy Ministerstva vnitra ČSR a předal ji nově vzniklým národním ministerstvům spravedlnosti českého a slovenského. V prosinci roku 1968 došlo k dokončení delimitačního procesu přijetím tří zákonodárných dokumentů. Konkrétně to byly rozkazy ministerstva vnitra č. 84/1968 a č. 87/1968 a rozkaz ministerstva spravedlnosti č. 88/1968.⁴⁶

---

⁴³ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 48.

⁴⁴ BAJCURA, L. Nástin periodizace dějin vězeňství v českých zemích v letech 1945–1969. *České vězeňství*. 1999, **6**(2–3), 24–28.

⁴⁵ Tamtéž, s. 48.

⁴⁶ Tamtéž, s. 48.

V lednu roku 1969 došlo kvůli novelizaci původní reformy zákonem č. 173/1968 Sb. k reformě a zároveň k delimitaci vězeňství. S rozdělením ministerstev spravedlnosti se v delimitačním procesu rozdělily materiální a personální zdroje na 2/3 a 1/3 ve prospěch pro Českou republiku. Jako klíč, kam odsouzeného zařadit po spáchání trestného činu, byl jeho trvalý pobyt v době porušení zákonů. Pokud měl trvalé bydliště v České republice, vykonával trest zde, stejně to platilo naopak.⁴⁷ V důsledku toho a normalizace došlo k nárůstu počtu vězňů a kapacity obou území se ukázaly jako nedostačující. Celou situaci s kapacitami ještě zhoršilo přijetí zákona č. 150/1969 Sb., který nově z přestupků udělal trestné činy, takže významně narostl počet vězňů s krátkodobým trestem.⁴⁸

Výše uvedený problém s přeplněnými věznicemi vyřešilo ministerstvo vnitra, které začalo budovat nové věznice. Ve věznicích byly zřizovány výrobní dílny pro zaměstnání vězňů. Docházelo k rekonstrukci stávajících objektů za účelem zvýšení kapacity, ale vedlejším kladným efektem bylo i zlepšení sociálně hygienických podmínek. Velká část vznikala v bývalých budovách vězení nebo v bývalých ubytovnách. Do doby, než byly nové věznice vybudovány, se používaly jakékoliv objekty, které umožňovaly ubytování, dozor a izolaci vězňů.⁴⁹

3.1.6 Vězeňství po roce 1989

Toto období bojovalo s problémy, které vznikly před rokem 1989, hlavně s přeplněností věznic. To se negativně podepsalo na vnitřní diferenciaci i na nápravně výchovném přístupu k vězňům. Navíc ve státě došlo k politickým změnám, které ukázaly nový a odlišný směr vývoje státu i legislativy. To vše nasvědčovalo spolu se společenskými změnami zásadním změnám ve vězeňství.

Jak už bývá v české historii zvykem, zásadnější změny ve vězeňství se neobejdou bez amnestií odsouzených. Ty slouží jako pomyslná tečka a odklon od uplynulého režimu. Toto období není výjimkou, Husákova amnestie přišla v prosinci roku 1989 a týkala se odsouzených za trestné činy spáchané proti republice. Šlo pouze o 52 osob, bylo to tedy spíše symbolické gesto.

---

⁴⁷ BAJCURA, L. Nástin periodizace dějin vězeňství v českých zemích v letech 1945–1969. *České vězeňství*. 1999, 6(2–3), s. 50.

⁴⁸ JANÁK, K., KÝR, A. Nástin vývoje československého vězeňství v letech 1948–1989. *Historická penologie*. 2004, 2(5), 1–5.

⁴⁹ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 50–51.

Později v prosinci vypukly ve věznicích první nepokoje, jež byly zrcadlem tehdejšího vězeňství. Reakcí na ně bylo posílení ostrahy, které celou situaci eskalovalo. Problémy se vyskytovaly téměř ve všech částech vězeňství, ve stravě, hygieně, špatných pracovních podmínkách, ale hlavně v ubytování.⁵⁰

Odsouzení chtěli být amnestováni a bojkotovali celý vězeňský systém, odmítali jídlo, neplnili pracovní úkoly, nedodržovali pravidla a poškozovali vybavení věznic. Těžko říct, zda byly podmínky ve vězeňství tak žalostné, nebo v této situaci viděli možnost propuštění v důsledku amnestie. Amnestie od prezidenta Havla přišla roku 1990 a týkala se 2/3 vězňů, přesněji z původních 31 000 vězňů bylo 23 260 osob propuštěno.⁵¹ Takto široká amnestie vyvolala otázku recidivy, jež na sebe nenechala dlouho čekat, mezi lety 1990–1992 se zvýšila kriminalita a mnozí propuštění se do věznic obratem vrátili. První vlny nepokojů amnestií ustaly, ale po postupném návratu amnestovaných vězňů se nepokoje začaly znovu objevovat. Pachatelé drsnějších trestných činů požadovali amnestii, zkrácení trestů nebo propuštění. Vše vyvrcholilo roku 1991, kdy při nepokojích bylo zabito 5 strážců a další byli zraněni. Šlo asi o jeden z největších zlomů v celém českém vězeňství. Personál vězení od té doby požadoval nastolení disciplíny vězňů a zvýšení své ochrany.⁵²

Úplný odklon od předchozího nastavení věznic se dostavil v roce 1990. Bylo potřeba analyzovat celé vězeňství, najít jeho slabé stránky a napravit je. Analýza došla ke zjištění poměrně velkého množství problémů, které se začaly řešit v Koncepti českého vězeňství, ke které došlo o rok později. Byla v ní popsána spousta úkolů, ale i řada cílů zajišťujících rozvoj vězeňství. Stavěla jako základ vězeňství penitenciární péči, sociální spravedlnost. Koncepte byla vydána roku 1992 jako dokument *Perspektiva vězeňské služby v Čechách*⁵³. V návaznosti na zmíněnou koncepci můžeme hovořit o polidštění vězeňství. Vězni jsou uznáváni jako občané, jsou zajišťovány jejich materiální potřeby, je respektována jejich důstojnost. Začínají se garantovat jejich základní práva a svobody a začíná se požadovat i post penitenciární péče.⁵⁴

Změnily se i požadavky na Sbor národní bezpečnosti na základě zákona č. 169/1990 Sb., začala se testovat jeho odborná a psychická zdatnost. Nové poměry ve vězeňství vedly k tomu, že řada jeho příslušníků odešla. Tuto situaci bylo nutné řešit, a proto byl vydán zákon č. 79/1992 Sb., kterým se vymezila práva a povinnosti příslušníků sboru, kteří měli mimo jiné opět na

---

⁵⁰ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 52–53.

⁵¹ VACEK, E. Politický vývoj zákona o táborech nucené práce (TNP). *Historická penologie*. 2008, 6(2), 10–12

⁵² BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 54.

⁵³ *Perspektivy vězeňské služby v České republice: souhrn koncepčních záměrů*. II. Vydání. Praha: České vězeňství, 1996.

⁵⁴ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 55.

starosti ochranu a udržování pořádku v soudních objektech. Další zlepšení personální situace přinesl zákon č. 410/1991 Sb., který postavil na stejnou úroveň jako policie příslušníky sboru a justiční stráž, co se odměn, sociálního postavení, penzijního a soc. zabezpečení týče. Rozvíjela se i mezinárodní spolupráce vězeňství kvůli zkvalitnění práce pro příslušníky Sboru a justiční stráže. Těm bylo posléze umožněno účastnit se seminářů a konferencí v demokratických zemích. Roku 1990 se konala první mezinárodní porada o vězeňství za účasti jeho představitelů ze zúčastněných států. V rámci konference bylo možné nahlédnout do věznic západních zemí. Na základě této návštěvy bylo identifikováno několik nedostatků v těch našich, a to především materiální zaostalost a odlišná atmosféra ve věznici. To směřovalo k transformaci vězeňství na úroveň zemí Evropy.⁵⁵

3.1.7 Vězeňství v České republice v roce 1993

Velkou roli v našem vězeňství hrál vznik samostatné České republiky, ke kterému došlo 1. 1. 1993. Od té doby si vězeňství na našem území řídíme jen my v souladu s mezinárodními a evropskými nařízeními.

Hned po vzniku byla přijata Evropská pravidla vězeňství, která jakožto moderní pravidla směřovala k modernizaci, pokroku a zkvalitnění našeho vězeňství. Po osamostatnění se přejaly právní předpisy z dob Československé republiky v několika úpravách. K vytvoření nového trestního zákoníku došlo až v roce 2009, avšak trestní řád zůstal stejný.

Výkon vazby vychází ze zákona č. 293/1993 Sb., který přijal Parlament České republiky a spolu s vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ČR č. 109/1994 platí dodnes. Výkon trestu byl po osamostatnění přejat z ČSR, k jeho změně došlo až roku 1999 po přijetí nového zákona č. 169/ 1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který s řadou změn a aktualizací platí dosud. Původní zákon díky novelám změnil diferenciaci výkonu trestu na tři úrovně nápravně výchovných zařízení.⁵⁶

---

⁵⁵ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 55–57.

⁵⁶ Tamtéž, s. 63.

Se vznikem ČR došlo k přeměně Sboru nápravné výchovy na Sbor vězeňské služby zákonem č. 555/1992 Sb. Výše zmíněný předpis znamenal významnou změnu systému a dohledu nad výkonem trestu. Všechny věznice spravovalo Generální ředitelství VS ČR a do jeho agendy bylo svěřeno řízení Vězeňské služby ČR do roku 2004, kdy se stala Vězeňská služba České republiky ozbrojeným bezpečnostním sborem. Ve stejném zákoně je také rozdělení zaměstnanců do dvou skupin⁵⁷:

- Justiční a vězeňská stráž, která je ve služebním poměru.
- Správní služba, civilní zaměstnanci, kteří jsou zaměstnání podle pracovních nálezitostí.

Při vzniku Vězeňské služby ČR bylo na našem území 33 věznic a 2 ústavy pro mladistvé. V čele každé věznice stojí ředitel jmenovaný ředitelem Generálního ředitelství VS ČR. Diferenciace odsouzených se rozvíjela ve všech věznicích dle aktuálních potřeb a vznikala různá oddělení, např. pro osoby s poruchami chování, s pracovní nezařaditelností. Vězeňství v České republice se vydalo cestou věznic ze západu, kde výkon trestu není chápán jen jako trestání odsouzeného, ale i jako možnost odsouzené vychovávat, napravovat, edukovat a napomoci jim k řádnému a spořádanému životu. Stejně jako v západoevropském modelu vězeňství se klade důraz na prevenci, ať už jednotlivců, tak širší populace se záměrem snížit, nebo vyloučit recidivu. Od roku 1993 se v českém vězeňství odstraňovaly nepříznivé prvky jako roztržitá správa vězeňství a militarizační prvky při dozoru nad odsouzenými. Přestalo být také využíváno jako nástroj politické moci ke zbavování se odpůrců režimu. Při práci a nápravě odsouzených se začala používat metodika a pedagogické postupy.⁵⁸

3.2 Organizační struktura věznic

K datu 11. 9. 2022 máme v České republice 25 věznic pro výkon trestu, 10 pro výkon vazby a dva ústavy pro výkon zabezpečovací detence, ale oba fungují v rámci věznice. Jeden se nachází v opavské věznici a druhý v brněnské věznici. Od roku 2017 je podle zákona č. 58/2017 Sb. možno mít ve věznicích a vazebních věznicích zřízena i oddělení jiného typu, např. v rámci věznice je zřízeno vazební oddělení a naopak. Vězeňská zařízení jsou rozmístěna po celé České republice, viz obrázek č. 1. Vývoj počtu vězněných osob je pak uveden v tabulce č. 1.

---

⁵⁷ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Historie. *Vscr.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/historie>

⁵⁸ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 65.

Obrázek 1: Mapa vězeňských zařízení v ČR

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2021⁵⁹

Tabulka 1: Vývoj stavu vězněných osob od roku 2011–2021 (k 31. 12.)

Vězněné osoby	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
obvinění	2 613	2 183	2 308	2 185	1 960	1 907	1 809	1 816	1 798	1 570	1 392
odsouzení	20 541	20 429	14 301	16 433	18 850	20 501	20 271	19 677	19 155	17 612	17 243
chovanci				40	56	73	79	84	95	104	113
Celkem	23 154	22 612	16 609	18 658	20 866	22 481	22 159	21 577	21 048	19 286	18 748

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 202⁶⁰

3.2.1 Věznice pro výkon trestu

Význam výkonu trestu nalezneme v § 1 odst. 2, který zní: Účelem výkonu trestu odnětí svobody je odsouzenému zabránit v dalším páčání trestné činnosti a soustavně jej vychovávat k tomu, aby vedl řádný život pracujícího člověka. Výkonem trestu odnětí svobody nesmí být ponížena lidská důstojnost. Hodnocení výkonu trestu je řešeno pomocí programu zacházení. Vyhodnocení programu zacházení stejně jako hodnocení pro Ministerstvo spravedlnosti ČR a složky činné v trestním řízení se vytváří na základě metodického listu. Ten zpracovává postup, jak se mají klasifikovat dospělí odsouzení.⁶¹ „Například v případě zpracování hodnocení k podmíněnému propuštění odsouzeného se v závěru píše i stanovisko věznice,

⁵⁹ MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka 2021* [online]. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 36–37.

*kterým se miní posouzení současného postoje odsouzeného k jeho trestné činnosti a úspěšnost v oblasti řešení rizikových faktorů. Zahrnuje rovněž celkové zhodnocení míry připravenosti odsouzeného k výkonu trestu, případně další specifické údaje, vyžadované soudem.*⁶²

Stupeň odborného zásahu zaměstnanců na oddělení výkonu trestu je postaven na vyhodnocení nástroje SARPO (Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených), který se zaměřuje na hodnocení rizikových faktorů odsouzených, nebo daného psychického stavu a potřeb odsouzeného.

3.2.2 Vazební věznice

Jedním ze zabezpečovacích institutů je vazba, která by se měla ukládat jako poslední možnost, protože jde asi o největší zásah státu do života člověka, který nebyl doposud pravomocně odsouzen. Vazba je ukládána proto, aby se zajistil obviněný pro účely trestního řízení. Důvody uložení vazby: bude chtít ovlivnit svědky, spoluobviněné nebo jinak hatit vyšetřování; dokoná trestný čin, o který se pokusil či který plánoval, nebo spáchá znova trestnou činnost; existuje podezření, že se obviněný pokusí skrývat nebo uprchnout. Z jiných než právě uvedených důvodů nelze dát obviněného do vazby. O vazbě v České republice rozhoduje soud na základě návrhu státního zástupce v přípravném řízení. Vazba může probíhat více způsoby, ale nejčastěji buď v celovém režimu, nebo ve zmírněném režimu. Dále se můžeme setkat s vazbou předběžnou, předávací, vydávací a vyhošťovací. Vazba se ukládá jen na nezbytně nutnou dobu. Po celou dobu jsou orgány činné v trestním řízení povinné dbát na to, zda důvody vazby stále trvají, či nikoliv. Délka se odvíjí od souzeného činu. Je-li člověk souzen pro přečin, nesmí vazba přesáhnout jeden rok, je-li souzen pro zločin, nesmí přesáhnout dva roky, je-li souzen pro zvlášť závažný zločin, nesmí přesáhnout tři roky, a pokud je souzen pro zvlášť závažný zločin, za který lze uložit až výjimečný trest, nesmí přesáhnout čtyři roky.⁶³

3.2.3 Ústav pro výkon zabezpečovací detence

Ústavy pro výkon zabezpečovací detence se v České republice nachází pouze dva. Důvodem existence těchto zařízení je ochrana společnosti před nebezpečnými delikventy. Jde o zařízení se speciálními programy, jako jsou pedagogický, léčebný, vzdělávací a rehabilitační, a činnostními programy. Fungování je ovlivňováno vnitřními řády ústavů, operačními manuály a nařízením generálního ředitele Vězeňské služby. K uložení zabezpečovací detence se soud uchyluje především tehdy, pokud pachatelé byli při svém činu nepřičetní, užili omamné látky

---

⁶² DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 36.

⁶³ Tamtéž, s. 37–38.

nebo trpí duševní poruchou. Detenci lze nařídit samostatně, při upuštění od potrestání, anebo souběžně s výkonem trestu, není ale možno uložit současně ochrannou léčbu a zabezpečovací detenci. Osoby nacházející se v detenci jsou ty, u nichž selhalo ochranné léčení, a jsou v ní drženy, dokud to vyžaduje ochrana společnosti. Soud alespoň jednou za rok u dospělých a jednou za půl roku u mladistvých zkoumá, zda je detenční ústav stále nutný.⁶⁴

3.3 Vnější a vnitřní diference věznic

Správné rozdělení vězňů do skupin je jedním z hlavních faktorů při zacházení s odsouzenými a jejich nápravě. Díky přesné diferenciaci lze zabránit rizikovým a krizovým situacím mezi odsouzenými. Ta tkví v umístování vězňů v rámci vězeňského systému na základě různorodých klíčů. Cílem těchto klíčů je rozdělování odsouzených do skupin podle způsobu práce s nimi. Máme mnoho kritérií pro diferenciaci odsouzených, ale hlavně to jsou kritéria uvedená v trestně právních normách, kritéria vztahující se k osobě odsouzeného a možnost jejich opětovného začlenění do společnosti. Nejčastěji však jde o diferenciaci vnitřní a vnější.

3.3.1 Vnější diference

Je určena na základě § 56 trestního zákoníku. Jde o základní rozdělení odsouzených, o nichž rozhoduje soud podle stanovovaných měřítek pro jednotlivé typy věznic. Dnes máme jen dva typy věznic s ostrahou a zvýšenou ostrahou, toto rozdělení platí od 1. 10. 2017. Věznice se zvýšenou ostrahou jsou určeny pro osoby, jimž byl uložen výjimečný trest za spáchání závažného zločinu, za který dostaly delší trest než 8 let, dále za trestný čin ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Jsou sem zařazeni i odsouzení, kteří se v posledních pěti letech pokusili uprchnout ze zařízení, kde trest vykonávali. Odsouzení, kteří nesplňují výše uvedené podmínky, jsou zařazeni do věznice s ostrahou. Potřeba jejich zabezpečení a režim výkonu trestu jsou základem pro stanovení vnější diference.⁶⁵

3.3.2 Vnitřní diference

V praxi se týká vnitřní diference věznic s ostrahou, která se rozděluje dále na věznice s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Výše uvedená oddělení můžeme dále segmentovat na oddíly, jimiž jsou oddíl přijímací, nástupní, krizový, uzavřený, standardní, bezdrogové zóny, výstupní, pro odsouzené trvale pracovní nezařaditelné, pro výkon trestu

---

⁶⁴ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 39–40.

⁶⁵ Tamtéž, s. 42.

odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním návykových látek, pro výkon trestu odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování s individuálním zacházením, pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací, pro výkon ochranného léčení, se zesíleným stavebně technickým zabezpečením, pro výkon trestu odsouzených mužů – příslušníků bezpečnostních sborů, vojáků z povolání a strážníků obecní policie, pro výkon trestu odsouzených matek nezletilých dětí.⁶⁶

Zákon nám říká, že všichni odsouzení musí mít stejná práva, ale v praxi se určité podmínky jejich výkonu trestu liší v závislosti na lokalitě, vybavení vězení, nabídce zaměstnání atd.⁶⁷

Určení zabezpečení se stanovuje na základě vstupního vyhodnocení vnějších (nebezpečnost odsouzeného pro společnost) a vnitřních rizik (nebezpečí uvnitř věznice). Vnitřní rizika se dělí na primární a sekundární. Primární vypovídají o míře ohrožení bezpečnosti v době výkonu trestu s ohledem na charakteristiku osobnosti odsouzeného. Sekundární rizika hodnotí, jestli je stupeň zabezpečení stále adekvátní tomu, jak odsouzený plní program zacházení⁶⁸, jak se chová a jak plní vězeňský režim.

Stupeň zabezpečení se určuje pomocí programů Zacházení ve vězeňském systému, Diferenciace a Hodnocení. Procesy probíhají ve stanoveném pořadí – nejdříve dojde k umístění, potom ke zpracování nebo aktualizaci zprávy o odsouzeném a v posledním procesu se zařadí do nejhodnější skupiny vnitřní diference věznice. Typ zabezpečení se mění, pokud se změnila vnitřní, nebo vnější rizika, nebo byl zjištěn jejich nedostatek ve vyhodnocení Ministerstvem spravedlnosti, či usnesení soudu při stanovení stupně zabezpečení. Pravidla změny jsou taková, že snižovat stupeň lze vždy o jeden a zvyšovat také o jeden, ve výjimečném případě o dva. To, k jaké změně dojde, záleží na poznacích, jaké máme o vězni dostupné.⁶⁹

Mimo tuto vnitřní diferenciaci existuje i systém prostupných skupin, ty jsou regulovány vnitřními předpisy věznice. Vyznačují se především motivačními činiteli, jakými jsou např. návštěvy bez sluchových a zrakových kontrol příslušníky Vězeňské služby, finanční obnos, sledování TV apod.

---

⁶⁶ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 42–43.

⁶⁷ SVOBODA, M. *Vězeňství II*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2019, s. 11.

⁶⁸ Program zacházení slouží k dosažení účelu výkonu trestu.

⁶⁹ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 44–47.

Máme tři prostupné skupiny, které se zpravidla neuplatňují v oddíle nástupním, krizovém a výstupním. Přejchod mezi prostupnými skupinami je prováděn v daném časovém intervalu, nejčastěji po dvou hodnoticích obdobích v programu zacházení. Uvedené typy diferenciacce se budou uplatňovat v různých věznicích odlišně na základě personálních, kapacitních, materiálních podmínek a také se budou odvíjet od odsouzených osob v dané věznicí.⁷⁰

3.4 Vliv vězení na recidivu

Při rostoucí tendenci vězňů a plnění našich věznic je dobré se zamyslet, zda mají dlouhé tresty odnětí svobody smysl a zda jsou efektivní. Máme tři formy, jak můžeme výkonem trestu ovlivnit kriminalitu: inkapacitace; exemplární trest, který má zastrašit ostatní pachatele; amimořádně přísný trest pro odsouzeného, aby nepokračoval v trestné činnosti a byl prostor pro jeho převýchovu. Všechny uvedené možnosti byly podrobeny studiím a výzkumům. Je potřeba mít na paměti, že výsledky nejsou finální, ale jsou jen odrazem současného poznání a za použití lepších metod a širších dat můžeme dospět ke stejným, nebo úplně jiným závěrům.⁷¹

Příznivci dlouhých trestů jsou přesvědčeni o jejich účinnosti, tvrdí, že delší tresty pachatele odradí. Současné studie ale naznačují spíše opak. Ukazuje se, že délka trestu odradí pachatele velmi zřídka. Pro porozumění, proč se tak děje, britští kriminologové definovali, co všechno by muselo zvýšení trestu obsahovat, aby fungovalo jako prevence:

1. Je potřeba informovat společnost o zvýšení trestů.
2. Potenciální pachatelé musí brát v potaz délku činu při páchání nelegální činnosti.
3. Musí si připustit, že je šance na jejich chycení.
4. Je třeba, aby věřili, že po jejich chycení opravdu dostanou tvrdší trest.
5. Je nutné, aby při zpřísnění trestů upustili od plánování trestného činu.

Na vězně výkon trestu působí represivně-preventivními vlivy. Mezi ty, jež vedou k recidivě, patří připuštění si, že je kriminálník; adaptování se na vězeňské podmínky; vytvoření přátel při výkonu trestu; fyzické a duševní strádání, zanevření na společnost jako reakce na trest, užívání omamných látek nebo zapojení se do problematické skupiny. Co naopak může vězně odradit od dalšího porušování zákonů: špatné zkušenosti ve vězení; nápravné a terapeutické aktivity. Je složité od sebe rozeznávat jednotlivé vlivy, které na odsouzeného působí, proto se berou jako celek.

---

⁷⁰ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 47–48.

⁷¹ Tamtéž, s. 28.

V níže uvedeném výčtu jsou prezentovány souhrny závěrů z výzkumů, které se zajímají o efektivitu trestů v souvislosti s recidivou⁷²:

- 1999 – „Uvěznění vedlo k lehkému zvýšení recidivy. Dále byla zjištěna určitá tendence týkající se málo rizikových pachatelů, kteří mohou být negativně ovlivněni ve vězení.“
- 2002 – „Druh zvolené sankce nemá vliv na snížení recidivy.“
- 2006 – „Nejsme schopni říct, zda jsou alternativní tresty efektivnější než uvěznění při snižování trestu.“
- 2009 – „Výrazná většina studií naznačuje, že uvěznění má nulový či kriminogenní vliv na následnou trestnou činnost.“
- 2010 – „Uvěznění má za následek spíše zvýšení než snížení míry následné recidivy, což jde proti závěrům individuálního odrazení.“
- 2015 – „Většina kvaziexperimentálních studií naznačuje, že uvěznění má za následek vyšší míru recidivy, kdežto závěry experimentálních studií ukazují, že volba trestu je irelevantní z hlediska recidivy.“
- 2017 – „Uvěřitelné studie naznačují, že vlivy po propuštění jsou škodlivé a natolik významné, že vyrovnávají možné pozitivní vlivy omezující kriminalitu skrze inkapacitaci, byť se názory na tuto otázku liší.“

Třetím způsobem ke snížení kriminality je již zmiňovaná inkapacitace, tedy uvěznění pachatelů ve věznicích a zabránění jim v páchání trestné činnosti uvnitř zařízení. Studie ukazují, že pobyt ve vězení snižuje míru kriminality, ale zatím nejsme schopni rozpoznat ty pachatele, kteří jsou nejnebezpečnější pro společnost. A kdybychom toho byli schopni, vyvstává otázka, zda je správné ukládat vysoké tresty např. za drobné krádeže, protože je u odsouzených velká míra recidivy. Lze tedy konstatovat, že při současném vědění není vhodné podporovat časté ukládání nepodmíněného trestu argumentem, že vězení snižuje míru recidivy.⁷³

3.5 Vězeňská služba

Je podle zákona bezpečnostním ozbrojeným sborem, správním úřadem, poskytovatelem zdravotních služeb a účetní jednotkou. Zajišťuje výkon trestu a odnětí svobody, vazby a zabezpečovací detence, ochranu pořádku a bezpečnosti správě soudů a při výkonu soudnictví a při činnostech státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Primárně působí na území

---

⁷² DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 47–48.

⁷³ Tamtéž, s. 47–48.

České republiky, pokud není řečeno jinak, zvláštním právním předpisem nebo mezinárodní smlouvou ratifikovanou parlamentem. Odpovídá a řídí ji ředitel Vězeňské služby České republiky, ke dni 24. 9. 2022 to byl Mgr. Simon Michailidis, MBA.⁷⁴

3.5.1 Vězeňský personál

Smyslem výkonu trestu není jen ochrana společnosti před vězni. Jde také o jejich nápravu a snížení možnosti dalšího ohrožení veřejnosti po jejich propuštění, ale také o přípravu na soběstačný život. O to vše se musí postarat vězeňský personál. Celý vězeňský personál prochází přijímacím řízením, v minulosti byly preferovány osoby z vojenských řad. Příprava pro přijetí zahrnovala fyzickou, služební a politickou přípravu, dokonce před rokem 1989 bylo skoro podmínkou přijetí členství v KSČ. Přijímací řízení se v průběhu let měnilo s vývojem vězeňství od obyčejných vojenských znalostí a dovedností až po odborné zacházení⁷⁵. Dnes jsou podmínky pro přijetí: občanství České republiky, čistý trestní rejstřík, ukončené střední vzdělání s maturitou nebo výučním listem, apolitičnost, fyzická a psychická způsobilost a dobrý zdravotní stav. Zájemce nesmí také vykonávat živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a nesmí být členem kontrolních nebo řídicích orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost.⁷⁶

Přijímací řízení se zahajuje za předpokladu neobsazeného služebního místa. Vše začne tím, že uchazeč, který splňuje výše zmíněné podmínky, pošle svůj životopis, písemnou žádost o přijetí do služebního poměru a podepíše souhlas se zpracováním osobních údajů. Poté je pozván na informativní pohovor, kde je seznámen se všemi náležitostmi, jako jsou text služebního slibu, den vzniku služebního poměru a dalšími pracovními záležitostmi. Celé přijímací řízení trvá dva měsíce a v jejich průběhu absolvuje uchazeč všechny nezbytné prohlídky a prověrky. Po úspěšném absolvování skládá každý člen vězeňské služby přísahu, která je totožná s přísahou police, protože oba podléhají stejnému zákonu.

Být příslušníkem Vězeňské služby ČR znamená být součástí jisté subkultury, jako jsou např. policisté. Svými rysy, jako je systém společných norem, cílů, hodnot, životního stylu a dalších věcí, se liší od běžné společnosti. Nástup do pracovního poměru je zahájen procesem socializace, kdy se noví příslušníci učí formálním náležitostem, ale i neformálním a nepsaným pravidlům.

---

⁷⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace. *Vscr.cz* [online]. © 2023d [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>

⁷⁵ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 319.

⁷⁶ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Služební poměr. *Vscr.cz* [online]. © 2023c [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/sluzebni-pomer-prislusnika-vs-cr>

Jistým druhem nebezpečí této práce může být určitá profesní deformace ve smyslu vyšší podezřívavosti a tím následná sociální izolace od civilních osob nebo zneužívání svého postavení ve svůj prospěch.⁷⁷

Do roku 2022 měla Vězeňská služba ČR 6 964 příslušníků, z toho bylo 1 010 žen, a 4 256 zaměstnanců, kde je rozložení mužů a žen téměř stejné, žen bylo 2097. Neobsazenost vytvořených služebních míst byla v lednu 2021 celkem 770 míst (6,4 %) a ke konci roku v prosinci 808 míst (6,7 %).⁷⁸ Můžeme tedy tvrdit, že počet příslušníků je stabilní, ale nedostatečný. Jednou z hlavních příčin nenaplňování služebních míst je nízká konkurenceschopnost Vězeňské služby ČR jakožto zaměstnavatele, a to z hlediska finanční nabídky, i když nabízí benefity, jako jsou 6týdenní dovolená, 37,5hodinová pracovní doba, po 15 letech služby výsluhový příspěvek, příspěvky na stravování, rekreace atd. Často se ale ukazuje, že je to málo. Dalším problémem je nízká prestiž vězeňství ve společnosti, nejnižší nezaměstnanost za poslední roky v ČR nebo omezení vyplývající z pracovního poměru, např. neumožnění mít telefon při práci za „zdí“, délka přijímacího řízení atd.

3.5.2 Organizace personálu

Zaměstnance Vězeňské služby ČR můžeme rozlišovat z pohledů, které vychází ze zákona o Vězeňské službě nebo podle jejího organizačního členění, tudíž podle pracovní pozice a jejích povinností. Podle prvního členění, tedy podle úkolů, dělíme Vězeňskou službu ČR na vězeňskou stráž, justiční stráž, správní službu, Akademii Vězeňské služby a pověřené orgány. Dle organizačního rozdělení rozlišujeme výkon práce ve věznicích, detenčních ústavech, vazebních věznicích, na Akademii Vězeňské služby, ve Středním odborném učilišti a generální ředitelství. Personál je rozdělen na zaměstnance v pracovním či jiném pracovněprávním poměru a na příslušníky, kteří jsou v poměru služebním podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Můžeme je rozčlenit na justiční stráž, vězeňskou stráž a příslušníky pro výkon dozorcí služby. Zaměstnanci a příslušníci vykonávají činnosti, které se odvíjí z principu výkonu trestu, zabezpečovací detence a vazby. Musí tedy jednat tak, aby se jejich práce orientovala na naplňování cíle za podmínek zachování důstojnosti a práv odsouzeného. S tím je spojené korektní chování, které také působí kladně na odsouzené.

---

⁷⁷ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003, s. 76–78.

⁷⁸ MÄSIAROVÄ, L. *Statistická ročenka 2021* [online]. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

S ohledem na jejich práci se nelze podivovat, že je kladen velký nárok na psychickou odolnost a odbornost personálu. Náplň jejich práce je rozmanitá, ale především k ní patří zejména⁷⁹:

- Vykonávání zadaných činností a úkolů, které jim jsou ukládány interními a právními předpisy.
- Kontrolování, aby byly dodržovány náležitosti výkonu vazby, trestu a detence z důvodu ochrany veřejnosti a veřejného majetku.
- Počínat si tak, aby nebylo poškozené jejich renomé ani jejich zaměstnavatele, a nezneužívat své postavení ve svůj prospěch.
- Chovat se podle kodexu společenské etiky.
- Poskytnout ze začátku uvěznění odsouzenému konzultace s vyškolenými pracovníky, jako jsou psychologové, terapeuti atd...

V níže uvedených kapitolách o personálu věznice se věnuji personálu podílejícímu se na nápravě odsouzených. Nezmiňuji justiční a vězeňskou stráž, jejichž primárními úkoly jsou zajištění ochrany a bezpečnosti společnosti.

3.5.2.1 Dozorce

Jejich výkon práce se nachází takzvaně „za zdí“, tedy v místě výkonu trestu, vazby i zabezpečovací detence. Dozorci na rozdíl od ostatních uniformovaných příslušníků plní společné úkoly na vymezených stanovištích. Jejich práce je ovlivněná vnitřními předpisy dané věznice. Víceméně za vše, co se děje okolo, je odpovědný dozorce. Ve vazbě jsou jeho povinnosti od monitoringu obviněného až po podávání stížností. Ve výkonu trestu je jeho primární činnost výkon trestu. Od práce klasického dozorce se liší práce vrchního dozorce, který se zaměřuje na přípravu a zajištění výkonu vazby a soustřeďuje se na uplatňování práv obviněných a jejich dodržování. Další specifickou funkcí je inspektor dozorcí služby, ten spadá pod vrchního dozorce a jsou mu podřízeni dozorci na směně. Ve všech typech věznic je hierarchie dozorců stejná jak ve vazební, výkonu trestu nebo detenčním ústavu.⁸⁰

3.5.2.2 Vychovatel

Jejich činnost a pole působnosti spočívá v zabezpečovací detenci a výkonu trestu. Náplň práce vychovatelů působících na oddělení výkonu trestu by měla být edukace, výchova a prevence, to vše s důrazem na socializaci a rozvoj osobnosti. Ke zmíněným činnostem se přidává i zdatelná byrokracie a také povinnosti, které jsou spjaté s touto funkcí jen okrajově

---

⁷⁹ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 323.

⁸⁰ Tamtéž, s. 327–333.

jako například předvádění odsouzených a umožnění návštěv. Kancelář a pracoviště mají mnohdy na ubytovnách mezi vězni, což zvyšuje psychickou náročnost jejich práce. Specifickou činnost vykonávají vychovatelé v zabezpečovací detenci, kde mají samostatně působit na osoby po terapeutické a výchovné stránce. Znalí důvěrně svěřené vězně a zprostředkovávají jim jejich práva, vykonávají kázeňskou povinnost, vytváří hodnocení, vedou dokumentaci atd. Zodpovídají se speciálnímu pedagogovi a jsou jím při své práci usměřováni.⁸¹

3.5.2.3 Psycholog

Práce psychologa se odvíjí od jeho místa pracoviště a záleží na tom, jestli pracují ve výkonu vazby, trestu nebo zabezpečovací detenci. Mimo činnosti pro vězně se věnují zaměstnancům, personální psychologii a vzdělávání. Náplň práce:

- Ve vazbě mají za úkol poskytnout obviněným pomoc s jednodušším přechodem do věznice, potažmo je připravit na delší pobyt, aby se předešlo sebevraždám, násilím a dalším krizovým situacím. Pracují s každým obviněným zvlášť dle jeho situace a potřeb.
- Ve výkonu trestu mimo stejné věci, které dělají psychologové ve vazbě, se zaměřují především na zmírňování kriminogenních rizik u odsouzených. Snaží se na ně působit penitenciárně a terapeuticky, aby se po jejich propuštění co nejvíce snížilo riziko pokračování v jejich trestné činnosti nebo aby co nejméně ohrožovali veřejnost. Primárně se na odsouzeného snaží působit formou skupinové práce v terapeutické skupině, kde získá snáze zpětnou vazbu od svých spolupracovníků. Pokud není možno kolektivní práce vykonávat nebo by se minuly účinkem, pracují individuální formou poradenství.
- V zabezpečovací detenci se psychologové snaží snižovat kriminogenní rizika, zde je to ale úkol na mnohem delší čas, než je tomu ve výkonu trestu, a mnohdy je cíl nápravy nedosažitelný. Zde uplatňují jak formu terapie, tak i léčbu.

K tomu, aby mohli řádně a efektivně vykonávat svou práci, potřebují psychologickou diagnostiku. Mají přístup jak ke klasickým klinickým nástrojům, tak i k metodám forenzní psychologie. Mimo to mají přístup i k nástroji SARPO. Z psychického stavu a rizik pak vychází jejich stanoviska pro další péči, přesun, odborné zacházení a další. S personální psychologií je pak spojuje odborná pomoc zaměstnancům. Ta se provádí jako psychologické poradenství, vzdělávání a péče nebo jako zjišťování vhodnosti zájemců o práci ve vězení.⁸²

---

⁸¹ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 333–335.

⁸² Tamtéž, s. 335–342.

3.5.2.4 Speciální pedagog

Jak už název jeho pozice napovídá, zaměřuje se na pedagogickou činnost jak mezi vězni, tak i zaměstnanci. Je nepostradatelný pro práci s odsouzenými, protože vytváří program zacházení pomocí komplexní zprávy o odsouzeném. Ve výkonu vazby vymýšlí souhrnné řešení krizových a konfliktních situací souvisejících s trestním řízením. Jeho cílem je motivace obviněných k vedení spořádaného života. Ve výkonu trestu má dbát u svěřených odsouzených na adekvátní úroveň realizace programu zacházení a vnitřní diferenciaci. Vytváří plán zacházení s odsouzenými na dobu jednoho roku. Dělá komplexní speciálně pedagogickou diagnostiku a stanovuje program zacházení. Speciální pedagog v zabezpečovací detenci má téměř stejnou náplň práce jako pedagog ve výkonu trestu. Práce se mu rozšiřuje o úsek psychopedie a etopedie, za které odpovídá.⁸³

3.5.2.5 Terapeut

Nachází se jen ve výkonu trestu a v zabezpečovací detenci. Ve výkonu trestu má na starosti vést skupinové a individuální terapie. Podílí se na tvorbě programu zacházení, na speciálních výchovných aktivitách, projektech odborného zacházení převážně zaměřených na snížení poruch a práci s trestnou činností. V zabezpečovací detenci má za úkol snížit rizikovitost svých chovanců pro společnost, o to se snaží pomocí různých typů terapií jak individuálních, tak skupinových, které pak reportuje do výstupních zpráv.⁸⁴

3.5.2.6 Sociální pracovník

Práci sociálních pracovníků upravují a ovlivňují vyhlášky a zákony. Pomáhají v zabezpečovací detenci, výkonu vazby a výkonu trestu. Za zmínku stojí říci, že mimo to pomáhají dětem vězněných matek. Dále jsou jejich služby využívány poradními orgány ředitelů věznic, rodinnými příslušníky vězněných osob a zaměstnanci. Jsou členy několika komisí, jako jsou například zařazení vězněné osoby, její zařazení do vnitřní diferenciaci. Konečná náplň a vymezení práce se odvíjí od potřeb cílové skupiny, která je stanovena zákonem a vnitřními předpisy věznice. Cílem jejich práce je podpora a pomoc klientům v řešení jejich aktuálních problémů, uvědomit si odpovědnost za sebe a své činy a postavit se jim čelem. Je nutné, aby dopad na klienta byl takový, že i po propouštění nezapomene na to, co se ve vězení naučil. Proto také není práce sociálních pracovníků omezená jen na území věznice, ale i na externí

---

⁸³ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 339–342.

⁸⁴ Tamtéž, s. 342–346.

pracoviště, kde můžou dále pracovat s propuštěnými osobami. Z praxe víme, že zpravidla nepomáhají řešit jen jeden problém, a proto musí mít dostatečné znalosti z jiných oblastí, jako jsou ekonomie a finance, psychologie, sociální politika nebo třeba ze zdravotní vědy.⁸⁵

3.5.2.7 Adiktolog

Poměrně nová je ve vězeňství pozice adiktologa. V průběhu let vězněné osoby čím dál tím častěji vykazovaly známky závislosti na drogách, docházelo k jejich užívání dokonce i při výkonu trestu, proto bylo potřeba zřídit pozici odborníka s požadovanými znalostmi v tomto oboru. Navíc na základě Evropských vězeňských pravidel je nutno poskytnout osobám dostupné zdravotnické služby v dané zemi bez ohledu na jejich právní postavení, dále nám obdobné informace dává protidrogová strategie EU a od roku 2017 i zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

Primárním úkolem adiktologa je identifikovat mezi osobami ty, které jsou v ohrožení zdraví poškozujícími látkami, provádí výchovu, prevenci a poradenství ke snížení závislosti na návykových látkách. Pokud je potřeba, vytváří celkovou adiktologickou diagnostiku, vede podpůrné psychoterapie a vytváří léčebný plán.⁸⁶

3.5.2.8 Pedagog volného času

Cílem tohoto pedagoga je výchova a vzdělávání v zájmové oblasti obviněných s odborným zaměřením na jejich rozvoj. Ve výkonu vazby se kvůli nejasné délce pobytu snaží zapojit do dlouhodobých a strukturovaných aktivit. Pořádá a organizuje sportovní akce nebo u žen manuální práce, jakými jsou pletení, háčkování apod. Ve výkonu trestu se jeho činnost mimo výše zmíněné zaměřuje na resocializaci, reedukaci, socializaci. Ve výkonu zabezpečovací detence jsou výchova a vzdělávání zaměřené na komplexní rozvoj chovanců.⁸⁷

3.5.2.9 Kaplani a duchovenská péče

Přístup k duchovenské péči se v průběhu let měnil. Za vlády komunistů nepřipadala žádná duchovenská péče v úvahu, změna nastala až po pádu jejich vlády. První duchovní dorazili do věznic roku 1990. O čtyři roky později došlo ke zformování občanského sdružení Vězeňská duchovní péče. Roku 1998 byli ve vězení zaměstnáni tzv. referenti duchovní služby, dnes kaplani. Dnes je ve vězeňství 53 kaplanů a cca 120 dobrovolníků ze 13 náboženství. Od roku 2002 je duchovní péče i právně ukotvena v zákonu č. 3/2002 Sb., zákon o svobodě

---

⁸⁵ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 346–349.

⁸⁶ Tamtéž, s. 349–350.

⁸⁷ Tamtéž, s. 350–352.

náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů. Kaplani jsou zaměstnanci VS, ale zároveň jsou také pověřeni k výkonu duchovního církví. Jejich prací je být přítomen mezi vězni a podle potřeb nabídnout rozhovor a doprovázení, která se odvíjí od aktuálních potřeb klienta.⁸⁸

3.5.2.10 Vedení a ředitelství věznic

Hlavou všech zmíněných pracovních pozic a celé organizační struktury je ředitel věznice. Jmenován je ministrem spravedlnosti. Jeho povinnosti jsou vymezeny v řadě zákonných a podzákonných normách zahrnujících nejen vězeňství, dále tam najdeme např. postupy podle zákoníku práce. I když jako ředitel stanovuje cíle a vize, je závislý na svých zaměstnancích. Musí proto jednat tak, aby nastolil co nejlepší pracovní atmosféru, důvěru a spolupráci. Popsat všechny činnosti je skoro nemožné, spadá sem také administrativa, komunikace se zaměstnanci, spolupráce s ostatními instituty, vystupování v médiích, reprezentace věznice a mnoho dalšího.⁸⁹

3.6 Vzdělávání vězeňského personálu

Za první vzdělávací ústav v oblasti vězeňství se považuje škola v Ostrově nad Ohří, která vznikla roku 1970 na popud ministra spravedlnosti ke zvýšení odbornosti vězeňského personálu. Studenti se zde učili z poznatků kriminologie a pedologie. Zmiňovaná škola se ve stejném roce stala Střední odbornou školou Sboru nápravné výchovy, později v roce 1992 se z ní stal Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR. Střední odborná škola realizovala čtyřletou výuku oboru vychovatelství, ale i sedmitýdenní nástupní kurz.⁹⁰

3.6.1 Akademie Vězeňské služby České republiky

Zařízení provozované Ministerstvem spravedlnosti a oddělením Vězeňské služby ČR s celorepublikovou působností je jediný školní institut pro vězeňství v Česku. Hlavním posláním akademie je připravit nové zaměstnance a příslušníky pro práci v různých odděleních Vězeňské služby ČR. Funguje na základě zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní. Zajišťuje přípravu a zkoušky pro nové zaměstnance VS ČR, celoživotní vzdělávání

---

⁸⁸ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 352–356.

⁸⁹ Tamtéž, s. 356–359.

⁹⁰ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Historie: Akademie VS ČR. *Vscr.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/akademie-vs-cr/sekce/historie>

jazykového a manažerského studia, publikaci odborné literatury a časopisu, vědecký výzkum a konference.⁹¹

Sídlo i název školy se v průběhu let měnily. Po přeměně na Institut vzdělávání Vězeňské služby a změně přístupu ke vzdělávání pracovníků vězeňství kurzy trvaly 3–10 týdnů podle toho, jakou práci chtěli zaměstnanci vykonávat. Příprava příslušníků trvala 16 týdnů včetně čtyřtýdenní praxe ve věznici. Dále vznikla edukativní střediska v Kroměříži a Stráži pod Ralskem. Došlo také ke změně názvu z Institutu vzdělávání Vězeňské služby na Akademií Vězeňské služby v České republice.⁹²

Vzdělání zaměstnanců můžeme rozdělit do dvou kategorií na vstupní a prohlubující. Vstupní vzdělání je povinen absolvovat každý, kdo nastupuje do Vězeňské služby poprvé, nebo komu uběhla šedesátiměsíční lhůta od jeho předchozího pracovního poměru u VS. Typy vstupního vzdělání⁹³:

- A – Příprava pro příslušníky justiční stráže, vězeňské stráže a dozorce.
- B/1 – Příprava pro zaměstnance, kteří přijdou do styku s odsouzenými, ale nerealizují program zacházení.
- B/2 – Příprava pro zaměstnance, kteří přijdou do styku s odsouzenými a podílejí se na vykonávání programu zacházení.
- B/3 – Příprava pro zdravotnický personál k profesionálnímu chování k vězněným osobám v souladu se zákonem.
- B/4 – Nástupní školení pro zaměstnance, kteří přijdou do kontaktu s vězněnými osobami, ale pracují na zkrácený úvazek.
- I – Nástupní školení pro zaměstnance, kteří nepřijdou do styku s vězněnými osobami

Prohlubující vzdělání jsou zaměstnanci povinni absolvovat, pokud je to v souladu s požadavky vedoucích funkcionářů a organizačních jednotek. Týká se ale poměrně vybrané skupiny zaměstnanců. V roce 2019 ho absolvovalo 890 zaměstnanců především za účelem získání znalostí potřebných k výkonu funkce. Zaměstnanci VS ČR se kromě těchto dvou vzdělávání mohou účastnit stáží a exkurzí za účelem získání nových poznatků a zkušeností nebo k jejich upevnění. Ty jsou organizovány skrze Akademií Vězeňské služby nebo

---

⁹¹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace: Akademie VS ČR. *Vscr.cz* [online]. © 2023e [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/akademie-vs-cr/sekce/soucasnost>

⁹² DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 360.

⁹³ Tamtéž, s. 362.

Ministerstvo spravedlnosti. Nesmíme zapomenout na služební zkoušku, kterou skládají příslušníci VS.⁹⁴

3.7 Koncepce vězeňství do roku 2025

Hlavním cílem koncepce je vytvořit systém vězeňství splňující mezinárodní standardy, jenž bude předcházet kriminalitě, bude účelný, účinný, s pomocí pro propuštěné vězně se snahou zapojit je zpět do běžného života, ale také poskytovat ochranu občanům před recidivisty. Bezpochyby je výkon trestu odnětí svobody stěžejní částí celého procesu, avšak musíme na něj nahlížet v souvislosti s postpenitenciární péčí, prevencí před porušováním zákona. Proto byl sestaven tým více než 50 odborníků nejen z Vězeňské služby, ale i z Ministerstva spravedlnosti a dalších institucí a ministerstev. Vzešlo tak devět pomyslných kapitol, které vymezují nejdůležitější dílčí cíle k dosažení hlavního cíle. Jedná se o ⁹⁵:

- Zaměstnávání vězňů;
- Zdravotnictví ve vězení;
- Vzdělávání;
- Programy zacházení a SARPO;
- Legislativní změny v oblasti vězeňství;
- Řešení problematiky drog a ostatních návykových látek;
- Financování vězeňství;
- Resocializace propuštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpéči;
- Bezpečnost ve věznicích.

Každá kapitola se dělí na stejné části, které popisují problematiku, hlavní cíl, aktuální situace, vedlejší dílčí cíle a ilustrativní příběh vězně.

Vzešel tak dokument, který od roku 2015 do roku 2025 deklaruje směřování celého vězeňství. Při vytváření nové koncepce se hodnotilo naplnění cílů z předchozí koncepce a došlo se k závěru, že většina cílů nebyla naplněna, proto jedním z dalších cílů je návaznost na předchozí koncepci.⁹⁶

---

⁹⁴ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 361–363.

⁹⁵ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

⁹⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

3.8 Přemístování vězňů

Transfer vězňů se koná primárně dvěma způsoby: buď je přeřazen jen z jedné věznice do druhé, nebo mezi dvěma typy věznic (s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou).⁹⁷

Přemístění mezi stejným typem věznic je možné dvěma způsoby, a to po dohodě dvou ředitelů věznic za účelem výchovy vězně, nebo na žádost vězně. Pokud o přemístění žádá vězeň, je potřeba, aby podal žádost ve věznici, kde se aktuálně nachází. Na jeho žádost může být přeložen jen mezi stejným typem věznice. Žádost musí obsahovat, kdy o přeložení žádá, kam by chtěl přeložit a proč chce změnit svou aktuální věznici. Nejdříve může být podána po uplynutí čtvrtiny trestu, nebo alespoň po půl roce. Pokud je žádost zamítnuta, další může být podána až po uplynutí 6 měsíců.⁹⁸

O transfery mezi typem věznice rozhoduje soud na návrh ředitele nebo státního zástupce podle trestního řádu a trestního zákoníku. Pokud vězeň dodržuje pravidla, chová se příkladně a plní své úkoly, může být přeřazen do nižšího typu za předpokladu, že to pomůže jeho nápravě. Na druhou stranu, pokud vězeň porušuje pravidla nebo spáchá trestný čin, může být přeřazen do věznice s vyšším stupněm zabezpečení.⁹⁹

Při přemístování na dobu přechodnou by po uběhnutí doby měl být vězeň vrácen zpět do své kmenové věznice. Přemístění na dobu přechodnou je možné: na dožádání policejního orgánu schváleným kompetentní osobou, není-li možné ve věznici vykonávat trest nebo zabezpečit příslušné omezení, z důvodu zdravotních služeb, účasti na soudním řízení, na návrh ředitele z důvodu hodných zvláštního zřetele.¹⁰⁰

3.9 Účel trestu

Do roku 2009 byl účel trestu explicitně vyjádřen v § 23 odst. 1 trestního zákoníku. Účelem trestu do té doby bylo chránit společnost před delikventy, zamezit jejich pokračování v porušování zákonů a naučit je vést řádný život. Hlavní funkcí jak trestu, tak i celého trestního práva je ochrana společnosti a prevence před trestnými činy, neslouží tedy jako nástroj k řešení společenských problémů nebo přeměn. K dosažení účelu trestu sloužila individuální represe, individuální prevence a generální prevence.¹⁰¹

---

⁹⁷ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 88.

⁹⁸ SVOBODA, M. *Vězeňství II*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2019, s. 27.

⁹⁹ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 88.

¹⁰⁰ Vyhláška č. 345/1999 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Dostupné také z <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=345&r=1999>

¹⁰¹ KALVODOVÁ, V. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 54.

V novém trestním zákoníku ale účel trestu přesně definovaný není. Vymezení účelu je ponecháno trestní nauce a do zákona je vloženo prostřednictvím obecných zásad trestání do jednotlivých ustanovení o trestních sankcích. Definovány jsou pro trestní sankce, speciální tresty a ochranná opatření, ty mají být použitelné na konkrétní případ na rozdíl od proklamativního účelu sankcí. Konkrétně vyjadřovat účel trestu je v novodobých demokratických společnostech nezvyklé. Úvahy nad účelem jsou navíc disciplínou trestněprávní vědy, která by neměla být omezována pozitivní právní úpravou. Další komplikací je fakt, že málokdy se podaří účel trestu plně obsáhnout a je nemožné sledovat změnu a vývoj názorů na tento problém.¹⁰²

I přes implicitní vyjádření účelu trestu v trestním zákoníku je jeho cílem ochrana společnosti před pácháním trestné činnosti. To je realizováno prostřednictvím represe, individuální prevence a generální represe. Navíc se zde na rozdíl od předchozí právní úpravy zohledňují zájmy poškozeného, dochází tedy k prvku restituční teorie, která uspokojuje nároky poškozeného na náhradu škody.¹⁰³

---

¹⁰² Tamtéž, s. 54.

¹⁰³ Tamtéž, s. 55.

4 Praktická část

Vězeňství na našem území se vyvíjelo několik století a pro je správný vývoj bylo nutné zajistit potřebné zdroje. V počátcích bylo nutné vystavět budovy pro vězeňské účely, zajistit potřebné provozní služby a personál. V souvislosti s vývojem vězeňství bylo nutné budovy rozšiřovat, upravovat dle aktuálně platných právních norem a potřeb, např. rozměry pro ubytování vězňů, diferenciaci mužů a žen, vnitřní a vnější diferenciaci atd. Výše uvedené s sebou neslo a stále nese nemalé finanční náklady, v dnešní době zejména s ohledem na plnění nejen českých právních norem, ale i s ohledem na normy mezinárodní.

Současné hospodaření věznic se řídí českými účetními standardy, zákonem o účetnictví 563/1991 Sb. Rozpočty věznic jsou tvořeny Generálním ředitelstvím VS ČR a čerpány dle provozu jednotlivých věznic. Hospodaření vězeňské služby můžeme sledovat ve statistických ročenkách Vězeňské služby, které jsou dostupné na webových stránkách Vězeňské služby ČR.

V následujících kapitolách se budu primárně věnovat identifikaci právně-ekonomických problémů českého vězeňství z pohledu ředitelů věznic ČR a zároveň přiblížím hospodaření vybraných věznic, konkrétně věznice Liberec, Valdice, Kuřim a České Budějovice. Věznice byly vybrány tak, aby byla reprezentována různá velikost odvíjená od počtu vězněných osob.

Získaná data budou následně analyzována a výsledek analýzy bude identifikovat možný efektivnější ekonomický chod věznic.

4.1 Metodika

Ve své praktické části se zaměřuji na právně-ekonomické problémy vězeňství v ČR. V rámci praktické části bylo vytvořeno anonymní dotazníkové šetření, které se skládalo z 22 otázek. Dotazník byl kromě tří uzavřených otázek sestaven formou otevřených otázek. Dvě uzavřené otázky sloužily k identifikaci věznice, co se typu zabezpečení a počtu vězněných osob týče. Pro zachování anonymity byly u počtu vězněných osob uvedeny pouze 4 intervaly. Jedna uzavřená otázka sloužila k potvrzení, či vyvrácení tezí autora. Dotazníky byly rozeslány elektronickou formou všem ředitelům věznic v ČR skrze Generální ředitelství Vězeňské služby a bylo získáno 27 dotazníků z celkových 35.

Výsledky dotazníkového šetření byly následně vyhodnoceny. Významově stejné odpovědi byly slučovány do jedné skupiny pro lepší přehlednost a stručnost práce. Pokud to bylo relevantní, byly rozděleny podle typu zabezpečení nebo počtu vězněných osob za účelem zjištění, zda právně-ekonomické problémy jsou charakteristické pro určitý typ nebo počet vězňů. V grafech jsou věznice uváděny ve tvaru: věznice, vazba (pokud je ve věznici výkon

vazby), detence (pokud je v organizační jednotce i detenční ústav) a * (počet hvězdiček znázorňuje typ zabezpečení *– nízký stupeň, **– střední stupeň, *** vysoký stupeň a ****– zvýšená ostraha).

K tvorbě praktické části věnující se hospodaření věznic byla použita komparace hospodářských výsledků vybraných věznic získaných oslovením Generálního ředitelství ČR a k upřesnění bylo použito dotazování ve věznici Valdice a konzultace s náměstkem Generálního ředitelství VS ČR a ředitelem věznice Liberec, a to v rámci výkonu praxe při bakalářském studiu.

4.2 Analýza dat z dotazníkového šetření

Otázka č. 1 Typ Vaší věznice

Jedná se o jednu ze dvou otázek, která byla důležitá pro další práci s dotazníkem. Dotazování měli na výběr z možností vazební věznice, detenční ústav a výkon trestu s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení nebo se zvýšenou ostrahou. Jelikož v jedné věznici mohou fungovat všechny typy, bylo možné označit všechny možnosti. Vyvozovat tedy závěry na základě stupně zabezpečení by nedávalo smysl, protože jedna věznice může provozovat všechny stupně zabezpečení a zvýšenou ostrahu zároveň.

Otázka č. 2: Uveďte počet vězňů

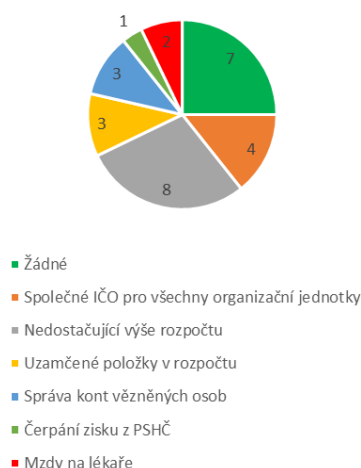
Tato otázka byla důležitá pro další práci s dotazníkem. Byl totiž anonymní a bylo potřeba si rozdělit věznice podle počtu vězňů. Respondenti měli na výběr ze čtyř intervalů: 0–250 vězňů, 250–500, 500–750 a 750 a více. Pro přehlednější práci s grafy byl každý interval očíslován od nejmenšího po největší, přičemž interval 0–250 byl označen číslem 1 a interval 750+ byl označen číslem 4.

Otázka č. 3: Uveďte ekonomické problémy, které jsou způsobené právní úpravou a negativně ovlivňují fungování Vaší věznice.

Na základě vyhodnocení dotazníků nelze říct, že by jeden právně-ekonomický problém představoval komplikace jen pro určitou skupinu věznic, nýbrž respondenty uvedené problémy se vyskytují ve všech typech.

Všechny odpovědi bylo možné rozřadit do sedmi skupin. Nejpočetnější odpovědí byla nedostačující výše rozpočtu. Druhá nejpočetnější odpověď byla, že žádné problémy takového druhu nemají. Čtyři respondenti uvedli, že problém představuje jednotné IČO pro všechny věznice. Tři respondenti uvedli, že problém představují uzamčené položky v rozpočtu. Tři respondenti uvedli správu kont vězňených osob. Jedna odpověď označila nedostatečnou mzdu na lékaře ve věznici. Nejméně početná odpověď zmínila čerpání zisku z PSHČ.

Graf 1: Právně-ekonomické problémy

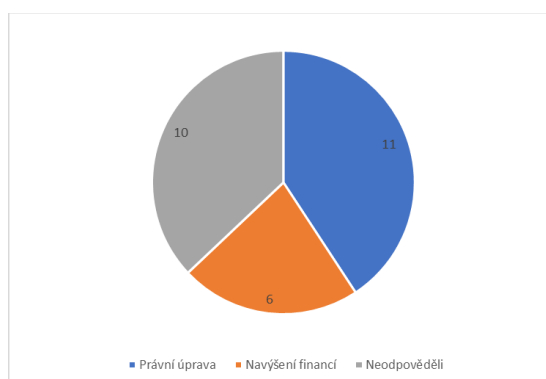

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4: Považujete Vámi uvedené problémy za řešitelné? Pokud ano, napište prosím nástin řešení.

Otázka se vázala k otázce č. 3 a zaměřovala se na to, jak by respondenti vyřešili jimi zmíněné problémy. Deset respondentů odpovědělo, že jejich problém je neřešitelný – jednalo se o respondenty, kteří na otázku č. 3 uvedli, že neznají žádný právně-ekonomický problém. Další odpověděli, že při navýšení financí by se jejich problémy vyřešily, tyto respondenti uvedli v otázce č. 3 problém s výší rozpočtu nebo mzdou na lékaře. Zbytek uvedl, že jejich problém vyřeší legislativní úprava, v této skupině se nachází respondenti, kteří uvedli jeden z těchto problémů: společné IČO pro všechny organizační jednotky, uzamčené rozpočtové položky, správu kont vězeňských osob, čerpání zisku z PSHČ.

Graf 2: Řešení právně-ekonomických problémů

Zdroj: vlastní zpracování

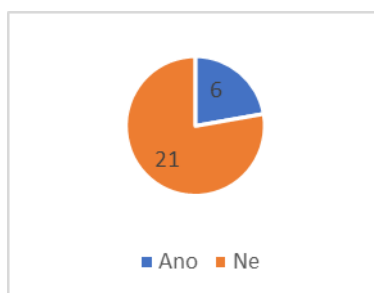
Otázka č. 5: Je podle Vás možné považovat níže uvedené problémy za ekonomický problém, který je způsoben právní úpravou?

Zaobírá se ověřováním, zda vybrané problémy lze považovat za právně ekonomické. Jmenované problémy byly následující:

- Věznice nemohou chovat vlastní hospodářská zvířata a pěstovat potravinářské plodiny pro stravování odsouzených.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že problém není způsoben právní úpravou. Celkem 21 dotazovaných se shodlo na odpovědi *ne*. Ti dále uvedli, že jejich věznice ani nedisponují prostory pro takovou činnost. Naopak šest věznic uvedlo *ano*. Ty dále uvedly, že už takovou činnost provozují, nebo pokud by to bylo umožněno, provozovaly by ji, i když připustily, že činnost jako taková je nerentabilní. Tedy přínos hospodaření ať už se zvířaty, nebo s rostlinami by měl přínos hlavně v programu zacházení.

Graf 3: Hypotéza č. 1

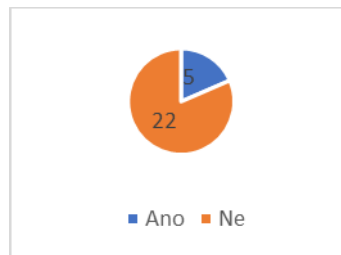

Zdroj: vlastní zpracování

- Byl by větší zájem o práci ze strany vězňů, pokud by byly v nařízení vlády č. 361/2017 Sb. ve znění pozdějších předpisů jinak nastaveny podmínky pro zařazování do skupin dle vykonávané práce a byly garantovány vyšší odměny za vykonanou práci?

Na tuto otázku většina, přesněji 21 respondentů odpovědělo negativně. Podle nich by vyšší odměna za práci nevedla k vyššímu zájmu o práci. Pouhých 5 dotazovaných si myslí, že by vyšší odměna pomohla. Někteří si se domnívají, že by nemuselo dojít nutně ke zvýšení jejich odměny, ale mohlo by se pozměnit její rozúčtování, tak aby jim zbylo víc kapesného.

Graf 4: Hypotéza č. 2

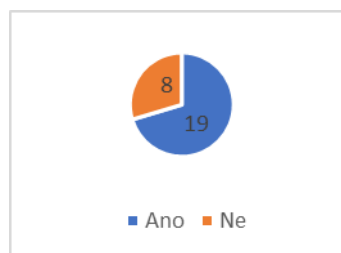

Zdroj: vlastní zpracování

- Považujete za vhodné, aby se rozšířily možnosti překládání vězňů na jejich žádost z důvodu vykonávání práce, ke které mají nejvyšší kvalifikaci, pokud taková práce není dostupná v jeho aktuální věznici, ale pouze ve věznici cílové?

S poslední premisou souhlasí podstatná většina respondentů, myslí si, že je vhodné rozšířit překládání vězňů na tuto žádost. Zbývající nesouhlasí z důvodů: kapacity vězeňských zařízení, vězeňské „turistiky“ na náklady VS, nepovažují to za relevantní, bezpečnostní rizika při přemísťování a vzdálenost od rodiny.

Graf 5: Hypotéza č. 3

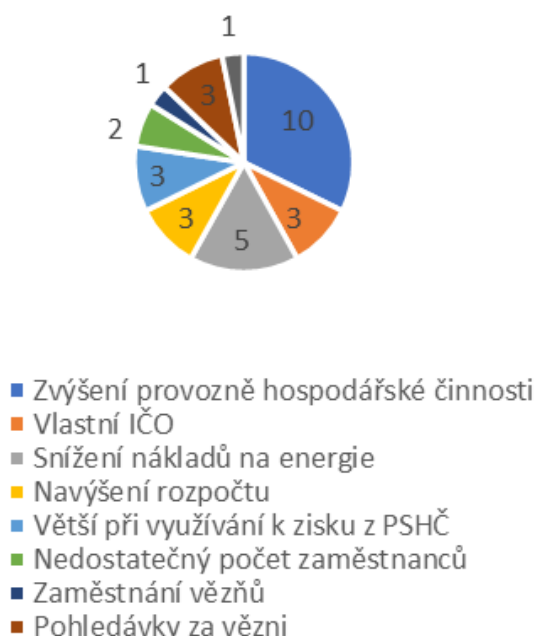

Zdroj: vlastní zpracování

**Otázka č. 9. Co by podle vás dále zlepšilo ekonomickou situaci ve Vaší věznici?
(vyjma zvýšení příjmů ze státního rozpočtu)**

Na to, jak zlepšit ekonomickou situaci, bylo několik návrhů, některé byly sloučeny do jedné kategorie na základě stejného věcného významu. Návrhy byly: Zvýšení provozně hospodářské činnosti, vlastní IČO, snížení nákladů na energie, navýšení rozpočtu, větší volnost při využívání k zisku z PSHČ, nedostatečný počet zaměstnanců, zaměstnání vězňů, pohledávky za vězně, neuvedeno. Nejčastěji uvedeným návrhem bylo navýšení provozně hospodářské činnosti, které uvedlo 10 respondentů, druhým bylo snížení nákladů na energie, jak uvedlo 5 dotazovaných. Mezi návrhy na úsporu energií byla instalace solárních panelů, výměna oken, časované sprchy a vodní baterie.

Graf 6: Zlepšení ekonomické situace

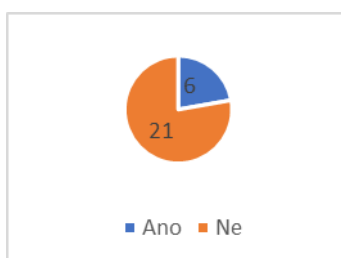

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 10: Považujete za problém, že musí schvalovat Váš rozpočet Generální ředitelství Vězeňské služby?

Zde se dotazovaní s velkou většinou 21 ku 6 shodli, že schvalování neboli správněji spíše přidělování rozpočtu generálním ředitelstvím nepředstavuje problém. Pro 6 dotazovaných, kteří uvedli ano, představují problém uzamčené položky, kdy není možné ušetřené finance z jedné položky použít na položku jinou, třeba důležitější. Dále uvádějí, že krácení rozpočtu organizačních jednotek probíhá za účelem zajištění chodu celé organizace.

Graf 7: Problém schvalování rozpočtu Generálním ředitelstvím VS ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 11: Je Vám krácení rozpočet Generálním ředitelstvím Vězeňské služby?

Z odpovědí na tuto otázku lze vyvodit, že krácení rozpočtu není příliš obvyklé a že je rozpočet krácen vždy do takové výše, aby byl zachován řádný chod věznice. Položka, která se škrta jako první, jsou finance na materiál. Znovu se v odpovědích na krácení rozpočtu objevuje problém uzamčených položek, přičemž nevyčerpané peníze odchází zpět na Generální ředitelství VS ČR.

Graf 8: Krácení rozpočtu

Zdroj: Vlastní zpracování

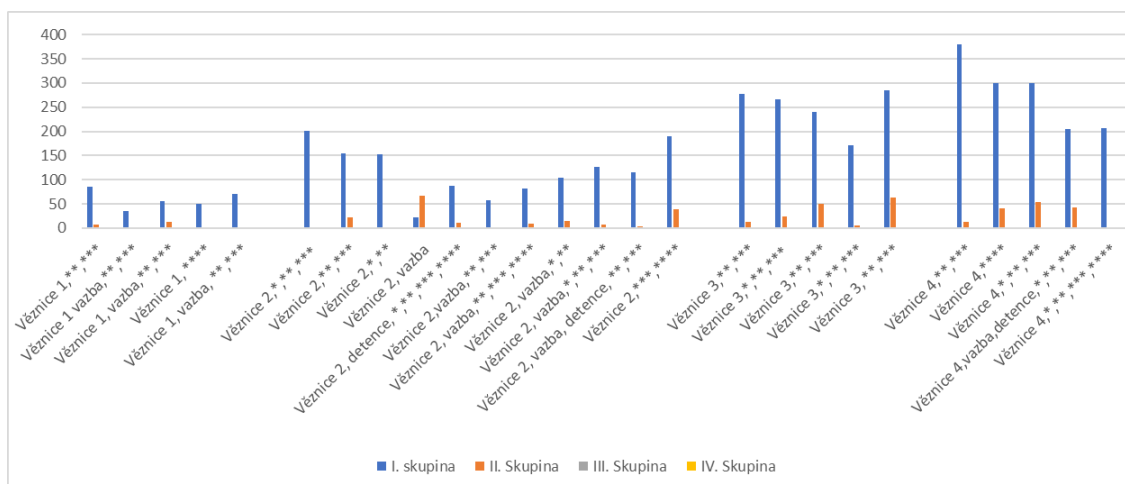
Otázka č. 12: Jaké možnosti práce má u Vás vězeň v provozně-hospodářské činnosti (PSHČ) a práci pro cizí subjekty?

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že vězni jsou nejčastěji zaměstnání jako pomocní pracovníci. Jsou zařazeni do různých firem dle možností dané věznice, obecně jsou to nejčastěji tyto profese: pomocný dělník, zaměstnanec call centra, pomocné úklidové práce, zaměstnanec pásové výroby, kompletační práce, třídění odpadu, zemědělské práce, kovovýroba, výroba nábytku, potravinářství, operátor logistiky, balič výroby nebo expediční dělník.

Otázka č. 13 Kolik vězňů ve Vaší věznici dle § 33 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb. pracuje v níže uvedených mzdových skupinách?

Tato otázka se zaměřovala na rozložení vězňů v odměňovacích skupinách za práci napříč věznicemi. Rozlišení odpovědí podle stupně zabezpečení by nebylo nijak účelné, protože ve věznicích může být realizováno více stupňů zabezpečení najednou. Výsledky potvrzují odpovědi na otázku č. 12, kde respondenti převážně uváděli zaměstnání spadající do I. odměňovací skupiny, což podle výsledků odpovídá. Z grafu č.9 lze vyzorovat nižší zaměstnanost vězňů u věznic s výkonem vazby oproti věznicím bez výkonu vazby, a to ve věznicích s podobným počtem vězňů. Všude kromě jedné věznice převyšuje počet vězňů v I. odměňovací skupině několikanásobně počet vězňů ve II. odměňovací skupině. Počet vězňů, kteří by spadali do III. nebo IV. odměňovací skupiny, je velmi nízký. Ve všech věznicích, které se zúčastnily dotazníkového šetření, jsou pouze tři vězni zařazení do III. nebo IV. skupiny, dva jsou ve III. a jeden ve IV. odměňovací skupině, přičemž se všichni nacházejí v jedné věznici.

Graf 9: Rozložení vězňů v odměňovacích skupinách

Zdroj: vlastní zpracování

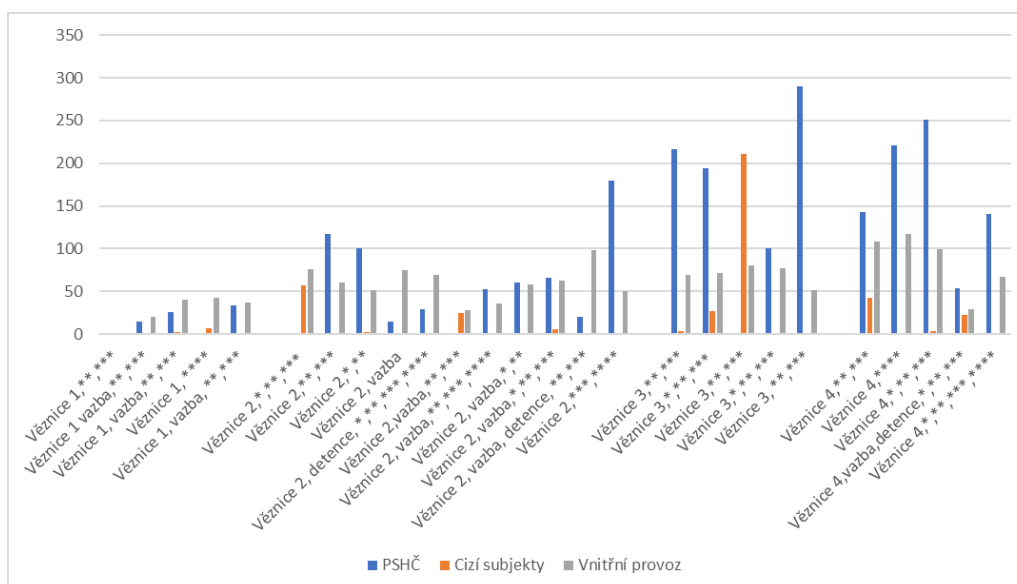
Otázka č. 14: Jaké práce vězni vykonávají v rámci vnitřního provozu věznice?

Ze získaných odpovědí bylo zjištěno, že vězni jsou primárně zaměstnáváni v zaměstnáních, která zajišťují chod věznice. V každé věznici jsou zapojováni do pracovního procesu v rámci kuchyně, úklidu a údržbových prací. Další pracovní zařazení je dáno jejich pracovní kvalifikací a pracovními možnostmi ve věznici. Mohou to být práce v oboru truhlář, zedník, elektrikář, kadeřník, malíř, obuvník, skladník.

Otázka č. 15: Kolik Vašich vězňů je zaměstnaných v PSHČ, u cizích subjektů a ve vnitřním provozu věznice aktuálně?

Je patrné, že počet zaměstnaných vězňů v PSHČ roste úměrně s počtem vězněných osob, výjimkou jsou vazební věznice a věznic se zvýšenou ostrahou. Ve vazebních věznicích není vězňům umožněno pracovat mimo areál věznice, dále nejsou povinni vykonávat práci, musí pouze povinně vykonávat společný úklid. Pokud chtějí být zaměstnáni, musí to být na jejich žádost. Se zaměstnáním nejvíce střežených vězňů je spojeno bezpečnostní riziko a nutnost dohledu při práci apod. Ve vnitřním provozu věznic je počet zaměstnaných vězňů neúměrný jejich velikosti, některé věznice v intervalu 0–250 mají zaměstnáno více než věznice s počtem vězňů z intervalu 750+ vězňů. Lze tedy říci, že větší věznice jsou v tomto ohledu efektivnější. Zaměstnávání u cizích subjektů je spíše výjimečné, pouze jedna věznice nerealizuje PSHČ, ale má zaměstnané vězně pouze u cizích subjektů a ve vnitřním provozu.

Graf 10: Zaměstnávání vězňů

Zdroj: vlastní zpracování

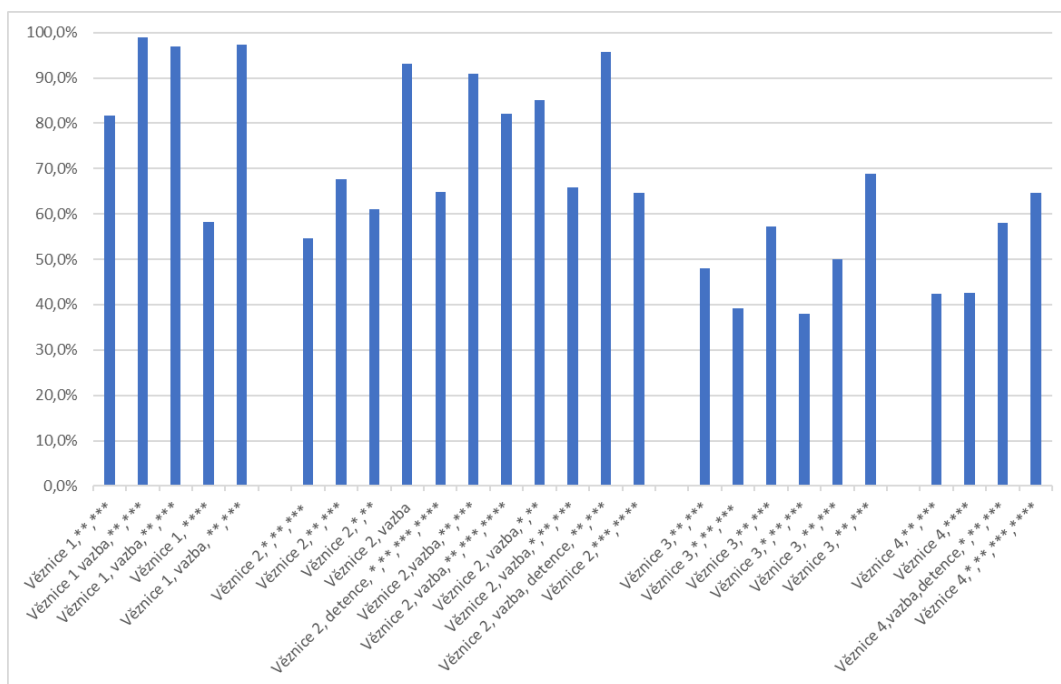

Otázka č. 17: Jaká byla průměrná zaměstnanost Vašich vězňů za rok 2021 a za první pololetí 2022? (bez vzdělávacích aktivit, školení, rekvalifikační kurzů atd.)?

Průměrná zaměstnanost je podle získaných odpovědí od dotazovaných věznic 68 %. Lze konstatovat, že s rostoucím počtem vězněných osob, klesá počet zaměstnaných. Nejlépe si v každém intervalu vězněných osob vedou vazební věznice. Je to nejspíše zapříčiněno, tím že obvinění nemají povinnost pracovat, pokud nepodají vlastní žádost. Takže do počtu zaměstnaných osob se ve věznicích, kde se realizuje výkon vazby počítají jen odsouzení ve výkonu trestu.

Graf 12: Zaměstnanost vězňů

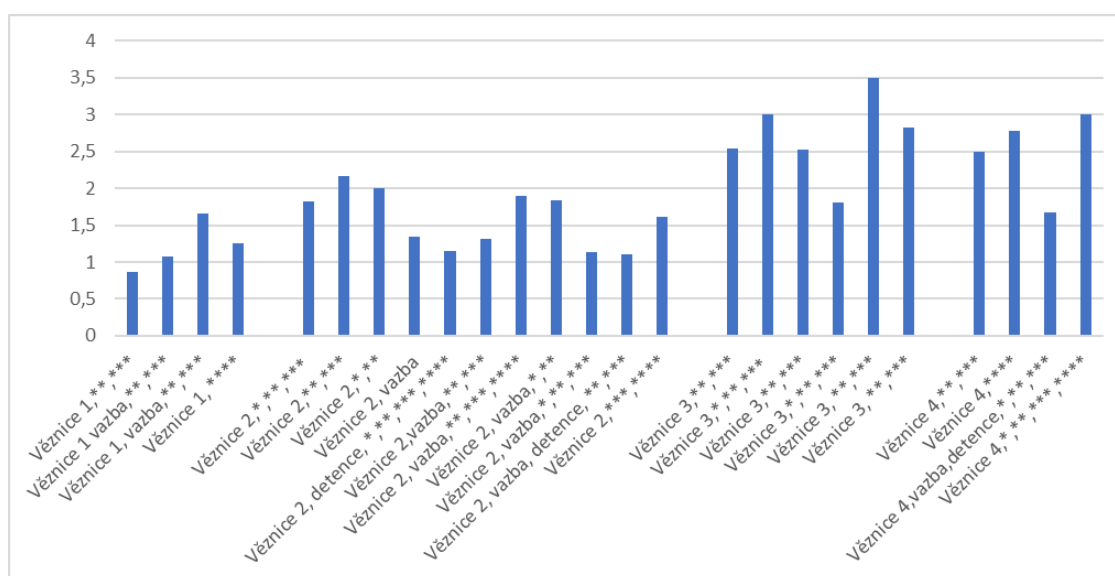

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 18: Jaký máte koeficient přepočtu služebních a pracovních míst na počet odsouzených osob v dané organizační jednotce bez justiční stráže?

Z grafu č.13 je patrné, že s rostoucím počtem vězňů se zvyšuje podíl jednoho pracovníka na vězně. Ze získaných dat lze tedy usuzovat, že větší věznice jsou efektivnější z hlediska přepočtu civilních pracovníků a příslušníků sboru. Tento fakt ale může být zapříčiněn nedostatečnou obsazeností tabulkových míst ve Vězeňské službě ČR. Nedostatek personálu může omezit věznici na vykonávání nezbytných činností, kdy nemá možnost zajišťovat vedlejší činnosti, např. zaměstnávání odsouzených. Nejnižší přepočty se vyskytují u věznic, které jsou vazební nebo se v nich nachází detenční ústav.

Graf 13: Počet vězňů na zaměstnance věznice

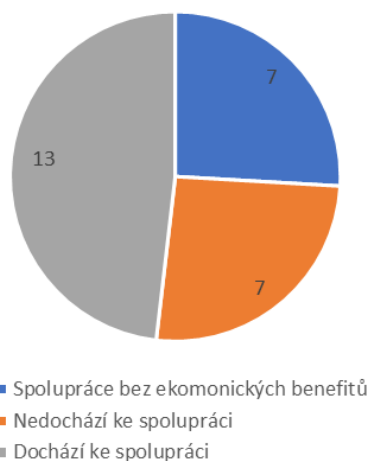

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 19: Existuje u Vás forma spolupráce s městem nebo obcí, v jejíž oblasti se Vaše věznice nachází a má pro Vás ekonomický benefit? Pokud ano, tak jaký?

Značná část věznic má navázanou spolupráci s obcí či městem, ve které se nachází nebo pod které spadá. Pokud se jedná o práce s ekonomickým benefitem, vždy šlo o zaměstnávání vězňů nejčastěji v technických službách, další odpovědi nebyly blíže specifikovány. U odpovědí spolupráce bez ekonomického benefitu nebylo uvedeno, jaký jiný benefit z toho plyne pro věznici.

Graf 14: Spolupráce s městem nebo obcí

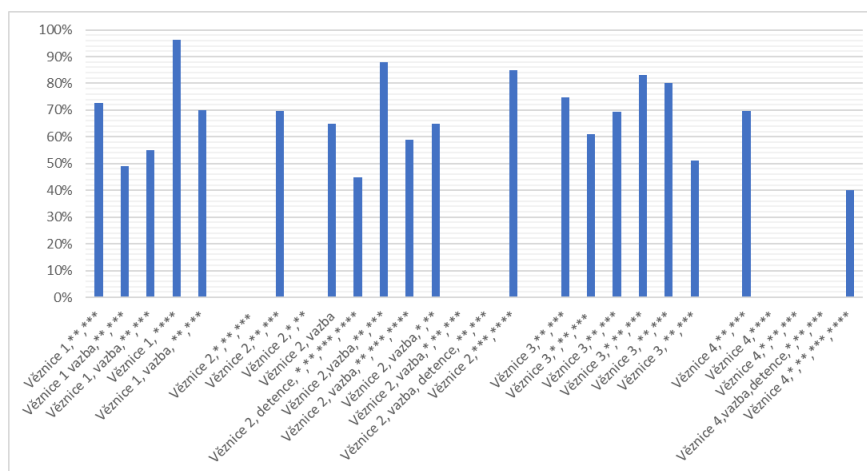

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 20: Jaký je procentuální podíl recidivistů ve vaší věznici (z kriminologického hlediska)?

Z dotazníků bylo zjištěno, že průměrná recidiva je 68 %. Je patrné, že věznice s vyšším stupněm zabezpečení mají větší návratnost vězňů než ty s nižšími stupni zabezpečení. Věznice, kde nejsou uvedena data recidivy, si statistiku a vývoj recidivy neznamenaávají, pouze jedna věznice odpověděla, že si statistiku vede, ale nezveřejňuje data.

Graf 15: Recidiva

Zdroj: vlastní zpracování

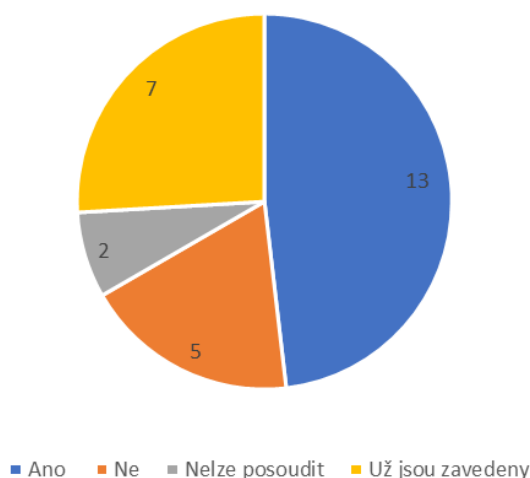
Otázka č. 21: Jaké formy vzdělávání a rozšiřování kvalifikace mohou vězni ve Vaší věznici absolvovat?

Učební obory v dotazovaných věznicích jsou kuchařský kurz, truhlář, elektrikář, zámečnick, obráběč kovů, knihař, malíř-natěrač, CNC obrábění, Technologie 4.0, kuchař-čistič. Dále mohou vězni absolvovat rekvalifikační kurzy jako CNC kurz, svářečský kurz, kurz motorové pily, kurz křovinořez, řidič VZV, jeřábnické zkoušky, šička interiérového vybavení, holič, ošetřovatel. Ve věznicích je možné si také dokončit vzdělání jak základní, tak středoškolské, zprostředkovaně i vysokoškolské. Pokud vybraný obor není ve věznici, je možné dojíždět do jednoho z deseti školských středisek VS ČR.

Otázka č. 22: Bylo by vhodné zavést vzdělávací manažersko-ekonomické programy na Akademii Vězeňské služby?

Manažersko-ekonomické programy jsou již zavedeny, lze absolvovat kurzy na manažerské dovednosti, kde je ekonomická část pouze okrajová, avšak čistě ekonomické kurzy chybí. Z odpovědí vyplynulo, že některé věznice nejsou pro zavedení, některé neví, zda je to vhodné a téměř polovina si myslí, že by měly být zavedeny. Z výsledků je patrná neinformovanost vedení věznic, co se týče možnosti manažerských kurzů.

Graf 16: Manažersko-ekonomické programy

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

V úvodu jsem definoval tři hypotézy a z dotazníkového šetření vyplynulo následující.

První hypotézou bakalářské práce bylo, že věznice nemohou chovat vlastní hospodářská zvířata a pěstovat potravinářské plodiny pro stravování odsouzených. Tato hypotéza byla dotazníkovým šetřením vyvrácena, protože většina věznic nedisponuje potřebnými prostory a tato činnost se jim jeví jako nerentabilní.

Druhá hypotéza se týkala většího zájmu o práci ze strany vězňů, pokud by byly v nařízení vlády č. 361/2017 Sb. ve znění pozdějších předpisů jinak nastaveny podmínky pro zařazování do skupin dle vykonávané práce a byly garantovány vyšší odměny za vykonanou práci. Tato hypotéza byla dotazníkovým šetřením opět vyvrácena, neboť většina respondentů vychází ze své zkušenosti a nemyslí si, že by toto motivovalo vězně k většímu zájmu o práci.

Třetí hypotéza předpokládala, že by bylo vhodné, aby se rozšířily možnosti překládání vězňů na jejich žádost z důvodu vykonávání práce, ke které má nejvyšší kvalifikaci, pokud taková práce není dostupná v jeho aktuální věznici, ale pouze ve věznici cílové. Tato hypotéza

byla respondenty potvrzena. Možnost překlady do jiné věznice z důvodu činnosti, pro kterou má vězeň nejvyšší kvalifikaci, by byla vedením většiny věznic akceptována a podporována.

Respondenti měli prostor uvést vlastní právně-ekonomické problémy. Jako relevantní právně-ekonomický problém se ukázalo hospodaření s rozpočtem, čerpání zisku z PSHČ, správa kont vězněných osob a společné IČ pro všechny organizační jednotky.

Dotazník se dále zabýval zlepšením ekonomické situace věznice. Odpovědi je možné rozdělit do tří skupin. Jednou skupinou je zvýšením zisků z provozně-hospodářské činnosti věznice, druhou snížit aktuální náklady věznice a třetí skupinou je lepší práce se stávajícími zdroji. Každá věznice by se měla ideálně zaměřit na všechny výše zmíněné skupiny zároveň.

Dále se otazník zabíral rozpočtem věznic. Z dotazníku bylo zjištěno, že věznice si rozpočet nesestavují, nýbrž je jim přidělován Generálním ředitelstvím VS ČR. V průběhu roku pak dochází k jeho změnám na základě žádosti o zvýšení nebo z důvodu nedostatku finančních prostředků k jeho snížení. Pokud by vypadl prvek generálního ředitelství a věznice by si samy sestavovaly rozpočet, mohlo by to vést k rychlejšímu a operativnějšímu řízení, avšak mohlo by docházet k neefektivnímu využívání státních peněz a bylo by zapotřebí značných administrativních změn. Z tohoto důvodu neshledávám tuto možnost jako realizovatelnou.

Předposlední část se zaměřovala na zaměstnávání vězňů. Odpovědi ukazují, že podstatná část vězňů spadá do I. odměňovací skupiny, již se týká 50 % minimální mzdy za měsíc. Tento fakt také potvrzuje přehled vykonávaných zaměstnání v dotazovaných věznicích. Průměrná zaměstnanost byla u dotazovaných věznic za rok 2021 bez započtení vzdělávacích aktivit, školení, rekvalifikačních kurzů atd. průměrně 68 %. Vězni pracují převážně ve vnitřním provozu věznice a PSHČ, jen jednotky vězňů pracují u cizích subjektů. Je to způsobené kombinací malé poptávky ze strany zaměstnavatelů a malým počtem vězňů, kteří by ve výkonu trestu mohli pracovat u cizích subjektů.

Poslední otázka byla směřována na vzdělávání vedení věznic, kdy byli respondenti dotazováni, zda by bylo vhodné zavést manažersko-ekonomické programy na Akademii VS ČR. Nově je možné absolvovat kurz na manažerské dovednosti. Odpověď dotazovaných byla nejednotná, pouze malá část věděla, že kurzy existují, převážná většina pak byla pro jejich zavedení, jen minimum je považovalo za nerelevantní.

4.4 Hospodaření věznic

Rozpočty věznic jsou tvořeny a přidělovány Generálním ředitelstvím VS ČR. Čerpání vybraných položek rozpočtu uvádí Vězeňská služba ČR vždy za poslední kalendářní rok na webových stránkách. Podklady vybraných položek pro statistiku zasílají věznice

v požadovaném jednotném formátu na Generální ředitelství VS ČR, kde jsou jednotlivé podklady sumarizovány a následně zveřejněny jako součet za celou vězeňskou službu.

V této kapitole jsem využil podklady od vybraných věznic poskytnuté Generálním ředitelstvím VS ČR.

Pro většinu věznic nepředstavuje přidělený rozpočet problém, viz vyhodnocení otázka č. 10 ve výše uvedeném dotazníku. S položkami přiděleného rozpočtu je možné dle potřeb v průběhu roku pracovat a na základě zdůvodnění jejich změn je upravovat. Pro představu o skutečné výši příjmů věznic přikládám tabulku č.2 příjmy vybraných věznic za rok 2022.

Tabulka 2: příjmy věznic

Organizace	Skutečnost 2022			
	Liberec	Valdice	Kuřim	České Budějovice
Příjmy celkem	32 146 485 Kč	47 025 766 Kč	26 555 600 Kč	30 958 689 Kč
v tom:				
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	3 295 768 Kč	11 794 616 Kč	6 295 258 Kč	3 694 484 Kč
Daňové příjmy	28 850 717 Kč	35 231 150 Kč	20 260 342 Kč	27 264 205 Kč
z toho:				
Pojistné na důch. poj.	25 700 403 Kč	31 298 739 Kč	17 958 985 Kč	24 142 238 Kč
Pojistné na NP a přísp. na SPZ	3 150 314 Kč	3 932 411 Kč	2 301 357 Kč	3 121 967 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Příjmovou stránku hospodaření věznic by pomohly vylepšit příjmy z PSHČ, jak je zmiňováno u vyhodnocení otázky č. 9 v dotazníku. Některé věznice již provozně-hospodářskou činnost realizují a u vybraných věznic jsou příjmy z této činnosti zhruba milion korun. Tyto příjmy by mohly pokrýt některé výdaje věznice. Pro lepší představu o výdajových položkách přikládám tabulku č.3 s výdaji vybraných věznic. Významnou část tvoří výdaje za spotřebu energií, dále pak nákup materiálu, jehož součástí je i nákup potravin pro vězně. Otázkou k zamyšlení je, zda by bylo ekonomicky realizovatelné vyměnit zdroje energií za energeticky úspornější. Tuto otázku je však nutno řešit minimálně na úrovni Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR.

Tabulka 3: Vybrané výdaje věznic

Vybrané výdaje podskupení položek 513, 515, 516 a 517 Vězeňské služby ČR, skutečnost v Kč					
Podskupení nebo rozpočtová položka		OJ Liberec	OJ Valdice	OJ Kuřim	OJ ČB
513	Nákup materiálu	9 167 488 Kč	35 957 181 Kč	17 838 970 Kč	7 534 816 Kč
5131	Potraviny	7 329 579 Kč	27 175 000 Kč	13 661 000 Kč	5 109 062 Kč
5133	Léky a zdr. materiál	82 957 Kč	245 763 Kč	299 706 Kč	234 143 Kč
5134	Prádlo, oděv a obuv	- Kč	- Kč	- Kč	- Kč
515	Nákup vody, paliv a energie	6 895 579 Kč	41 340 318 Kč	17 359 869 Kč	8 041 139 Kč
5151	Voda	3 821 249 Kč	10 205 386 Kč	4 167 643 Kč	1 513 019 Kč
5157	Teplá voda	- Kč	- Kč	- Kč	- Kč
5152	Tepllo	- Kč	- Kč	- Kč	2 047 259 Kč
5153	Plyn	27 043 Kč	12 981 121 Kč	4 187 737 Kč	1 587 Kč
5154	Elektrická energie	2 247 451 Kč	17 559 562 Kč	8 475 032 Kč	3 711 019 Kč
5156	Pohonné hmoty a maziva	799 835 Kč	594 250 Kč	529 457 Kč	768 255 Kč
516	Nákup služeb	2 675 066 Kč	3 260 452 Kč	2 286 127 Kč	2 689 222 Kč
5169	Nákup ost. služeb	2 121 316 Kč	2 678 041 Kč	1 593 569 Kč	1 867 329 Kč
517	Ostatní nákupy	1 114 463 Kč	2 187 519 Kč	3 699 344 Kč	2 579 306 Kč
5171	Opravy a udržování	594 645 Kč	1 835 293 Kč	3 268 196 Kč	1 950 927 Kč
	Celkem	19 852 596 Kč	82 745 469 Kč	41 184 310 Kč	20 844 483 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Podstatnou část výdajové stránky rozpočtu tvoří výdaje na platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci, což dokládá níže uvedená tabulka. Z tabulky č.4 je taktéž patrné, že přidělený rozpočet v průběhu roku prochází úpravami. Tato skutečnost opět potvrzuje odpovědi respondentů na otázku č. 10 dotazníku.

Tabulka 4: Rozpočet věznic

Organizační jednotka	Ukazatel v tis. Kč	Schválený rozpočet 2022	Rozpočet po změnách 2022	Skutečnost 2022
Liberec	Výdaje celkem	188 188 600 Kč	200 767 899 Kč	201 116 699 Kč
	Výdaje na platy zaměstnanců	125 708 000 Kč	130 092 730 Kč	130 278 530 Kč
Valdice	Výdaje celkem	326 590 600 Kč	369 877 313 Kč	374 385 050 Kč
	Výdaje na platy zaměstnanců	196 635 000 Kč	204 237 000 Kč	206 367 000 Kč
Kuřim	Výdaje celkem	198 001 949 Kč	220 462 483 Kč	221 145 610 Kč
	Výdaje na platy zaměstnanců	122 318 000 Kč	126 223 500 Kč	126 473 500 Kč
České Budějovice	Výdaje celkem	182 925 645 Kč	201 270 810 Kč	201 775 611 Kč
	Výdaje na platy zaměstnanců	122 163 000 Kč	128 885 500 Kč	129 078 689 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

5 Doporučení a diskuse

Po zhodnocení všech odpovědí z dotazníkového šetření přichází závěrečná diskuse. Cílem práce bylo získat odpovědi na položené otázky a zjistit, zda se podařilo naplnit cíl práce.

První hypotéza byla, zda je právně-ekonomický problém, že věznice nemohou chovat vlastní hospodářská zvířata a pěstovat potravinářské plodiny pro stravování odsouzených. Hypotéza se nepotvrdila, věznice mohou chovat hospodářská zvířata a pěstovat plodiny pro stravování. Přesto tuto činnost provozuje jen několik věznic, ale žádná z nich není soběstačná. Pokud pěstují nebo chovají zvířata, je to jen ve velmi malém měřítku a spíše, než přínos ekonomický to má přínos pro program zacházení. Věznice tuto činnost neprovádí ve velkém ze dvou hlavních důvodů – nemají vhodné prostory a neshledávají tuto činnost jako rentabilní.

Druhá hypotéza se zabývala otázkou, zda by byl větší zájem o práci ze strany vězňů, pokud by byly v nařízení vlády č. 361/2017 Sb. ve znění pozdějších předpisů nastaveny jinak podmínky pro zařazování do skupin dle vykonávané práce a byly by garantovány vyšší odměny za vykonanou práci. Hypotéza se nepotvrdila, ředitelé věznic si nemyslí, že změna nastavení odměňování vězňů by vedla k jejich většímu zapojení do práce. V dotazníku několik ředitelů vyjádřilo souhlas, ti se nezmiňovali nutně o zvýšení, ale o jiném nastavení srážek z odměny tak, aby se zvýšil podíl na kapesném, aby si vězeň mohl nakupovat drobné zboží, např. hygienické potřeby atd.

Třetí hypotéza týkající se nemožnosti přeložení vězňů na jejich žádost z důvodu vykonávání práce, pro niž má nejvyšší kvalifikaci, pokud taková práce není dostupná v jeho aktuální věznici, ale pouze ve věznici cílové. Hypotéza se potvrdila, ředitelé věznic byli většinou pro přidání tohoto důvodu do možnosti překládání vězňů do jiné věznice na žádost vězně.

Dále při identifikaci ekonomických problémů byly zjištěny jako problém uzamčené položky v rozpočtu, nelze si tedy převádět ušetřené peníze mezi rozpočtovými položkami. Tento problém přináší zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Problém lze vyřešit, tak že ředitel si podá návrh na rozpočtové opatření a finance si mezi položkami bude moci převést. Pokud toto ředitelé nedělají může to vést k ne hospodárnosti, protože pokud v rozpočtové položce zbydou peníze a oni si je pomocí rozpočtového opatření nepřevědou na jinou položku, tak musí nevyužité peníze vrátit. Několik ředitelů věznic považuje za problém společné IČO. Nyní totiž všechny organizační jednotky VS ČR spadají pod jedno společné IČO. Pokud by každá věznice měla své IČO, mohly by být operativnější a mohly by si vytvářet vlastní rozpočet. Rozdělení na subjekty s vlastním IČO by bylo nesmírně administrativně

náročné a v dotazníku na otázku č. 10 více jak $\frac{3}{4}$ uvedly, že jim nevadí schvalování rozpočtu Generálním ředitelstvím VS ČR, protože pokud požádají o navýšení, snaží se jim GŘ vyjít vstříc, což potvrzuje tabulka č. 19. Na základě toho se domnívám, že se nejedná o problematiku celkového vězeňství. Jako poslední zjištěný problém byla správa kont odsouzených osob, kterou řeší vyhláška č. 10/2000 Sb. Věznům ji lze jen obtížně objasnit, byla by proto lepší osvěta vězňů než úprava vyhlášky.

6 Závěr

Ve své bakalářské práci se jsem se zabýval právně-ekonomickými problémy. Myslím si, že vězeňství hraje důležitou roli v naší společnosti, ať už se o něm mluví, nebo nikoliv. Chrání naši společnost před delikventy a snaží se o jejich nápravu, aby po propuštění dále neohrožovali naši společnost, ale naopak byli jejím přínosem. K tomu ale potřebují nemalé množství finančních prostředků. Věznice dostávají dostatečné množství financí na zajištění nutného chodu věznice, avšak už jim nezbyývají žádné další peníze na svůj rozvoj. To, kolik financí dostává Vězeňská služba České republiky od státu se odráží od ekonomické prosperity ČR. V příštích letech tedy nelze očekávat velké státní investice do vězeňství, proto je důležité zajistit co nejefektivnější využití stávajících financí.

Pro zpracování této práce jsem si jako cíl zvolil identifikovat ekonomické problémy, které jsou způsobené právní úpravou v celém českém vězeňství.

Pro dosažení toho díle bylo nutné rozdělit bakalářskou práci na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem zpracoval teoretická východiska pro praktickou část za pomoci odborné literatury, zákonů a vyhlášek. Popsal jsem fungování vězeňství od doby Rakousko-Uherska pro lepší pochopení aktuální problematiky. Dále jsem se věnoval vězeňství, a to od jeho zaměstnanců až po funkci trestu.

Poté jsem se v praktické části zaměřil na výzkumné dotazníkové šetření, na které mi odpovídali ředitelé věznic. Dohromady mi odpovědělo 27 věznic z celkových 35. Získaná data mi pomohla vyhodnotit předem stanovené hypotézy, a to: Hypotéza č. 1 – Věznice nemohou chovat vlastní hospodářská zvířata a pěstovat potravinářské plodiny pro stravování odsouzených; hypotéza č. 2 – Byl by větší zájem o práci ze strany vězňů, pokud by byly v nařízení vlády č. 361/2017 Sb. ve znění pozdějších předpisů jinak nastaveny podmínky pro zařazování do skupin dle vykonávané práce a byly garantovány vyšší odměny za vykonanou práci; hypotéza č. 3 – Nemožnost přeložení vězňů na jejich žádost z důvodu vykonávání práce, ke které má nejvyšší kvalifikaci, pokud taková práce není dostupná v jeho aktuální věznici, ale pouze ve věznici cílové. Mimo ověření těchto hypotéz jsem se snažil identifikovat další ekonomické problémy a získat informace, které by dále pomohly zlepšit ekonomickou situaci vězeňství.

Po vyhodnocení výsledků z dotazníkového šetření se potvrdila pouze hypotéza č. 3, která se týkala rozšíření možnosti o přeložení vězňů na jejich žádost z důvodu vykonávání práce, ke které mají nejvyšší kvalifikaci. Tento návrh ředitelé věznic většinou podpořili. Hypotéza č. 2 se nepotvrdila, protože si ředitelé věznic na základě svých zkušeností nemyslí, že by zvýšení

odměny za práci vězňů vedlo k většímu zájmu o práci ze strany vězňů. Hypotéza č. 1 se nepotvrdila, protože věznice na pěstování zemědělských rostlin a chování hospodářských zvířat nemají prostory a zároveň tuto činnost shledávají jako nerentabilní. Při výzkumu došlo k nalezení dalších právně-ekonomických problémů, jimiž jsou zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, nebo vyhláška č. 10/2000 Sb., která řeší srážky z odměny zaměstnaných vězňů.

Dalším zlepšením ekonomického stavu vězeňství by mohla být edukace vězňů, protože téměř všichni jsou zařazeni do I. odměňovací skupiny, tedy vykonávají práci, ke které není potřeba odborná kvalifikace, střední vzdělání nebo výuční list. Odměna takové práce je při splnění všech úkolů 50 % z minimální mzdy. Bylo by tedy vhodné motivovat ke zvýšení kvalifikace vězně bez odborného vzdělání a dále více vést vězně s odborným vzděláním k větší pracovní aktivitě v rámci jejich odbornosti. Věznice by tak mohly být soběstačnější, alespoň co se údržby týče (zedníci, instalatéri, elektrikáři, topenáři apod.), tím by se pravděpodobně snížily náklady na opravy a drobnou údržbu. Tyto kurzy už mohou vězni absolvovat ve školských vzdělávacích střediscích. Otázka je, proč tak nečiní. Zda nejsou dostatečně informováni nebo motivováni, je otázka.

Bylo zjištěno, že je vždy více vězňů zaměstnáno v provozně-hospodářské činnosti (PSHČ) než ve vnitřním provozu věznice. K většímu počtu zaměstnaných vězňů v PSHČ by mohla přispět realizace spolupráce mezi vězením a územním celkem, ve kterém se nachází. Ze získaných dat vyplývá, že jen polovina realizuje takovou spolupráci s ekonomickým přínosem.

Ekonomickou prosperitu by mohlo přinést také manažersko-ekonomické vzdělání vedení věznic, protože většina jeho členů je ve služebním poměru a pro výkon jejich povolání nebylo požadováno vzdělání ekonomického zaměření. Kurzy na manažerské vzdělání jsou již zavedeny, ale ty se zaměřením na ekonomii chybí. Ovšem výsledky ukázaly na neinformovanost o možnosti absolvování takových kurzů, protože jen čtvrtina dotazovaných odpověděla, že jsou zavedeny. Přitom skoro polovina dotazovaných přiznala, že by přivítala jejich zavedení. Bylo by tedy vhodné, aby generální ředitelství více propagovalo možnost absolvování těchto kurzů.

Jako poslední bych si dovilil upozornit na problematiku recidivy, která se už několik let pohybuje okolo 70 %, což potvrzují i data získaná z dotazníkového šetření, kdy byla zjištěna hodnota 68 %. Pokud by byla recidiva menší, bylo by méně vězňů a snížily by se náklady na vězeňství. V koncepci vězeňství do roku 2025 se v programech zacházení a SARPO vnímá recidiva jako měřítko účinnosti těchto programů. Můžeme tedy říci, že v této oblasti nedošlo k nějakému zásadnímu zlepšení.

7 Seznam použitých zdrojů

BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020. ISBN 9788075024084.

DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0.

KALVODOVÁ, V. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-163-7.

KLABOUC, J. *Staré české soudnictví: (jak se dříve soudovalo)*. Praha: Orbis, 1967.

MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. ISBN 80-7323-062-3.

SVOBODA, M. *Vězeňství II*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2019. ISBN 978-80-7598-410-4.

UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Stráž pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. ISBN 80-239-9417-4.

Články

BAJCURA, L. Nástin periodizace dějin vězeňství v českých zemích v letech 1945–1969. *České vězeňství*. 1999, **6**(2–3), 1–127. ISSN 1213-9297.

JANÁK, K., KÝR, A. Nástin vývoje československého vězeňství v letech 1948–1989. *Historická penologie*. 2004, **2**(5), 1–5. ISSN 1337-6861.

KAFKOVÁ, A. Cesta ke vzniku generálního ředitelství VS ČR 1865–1965. *Historická penologie*. 2010, **8**(1), 18. ISSN 1337-6861.

KÝR, A. Od žalárníků k ozbrojeným sborům ve vězeňství. *Historická penologie*. 2010, **8**(3), 41–59. ISSN 1337-6861.

KÝR, A. Protektorátní vězeňství se zřetelem na činnost pankrácké věznice. *Historická penologie*. 2008, **6**(1), 27–36. ISSN 1337-6861.

VACEK, E. Politický vývoj zákona o táborech nucené práce (TNP). *Historická penologie*. 2008, **6**(2), 59–65. ISSN 1337-6861.

Dokumenty

Perspektivy vězeňské služby v České republice: souhrn koncepčních záměrů. II. Vydání. Praha: České vězeňství, 1996.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf> - 2016

Internetové zdroje

MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka 2017: Mapa organizačních jednotek Vězeňské služby* [online]. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2017.pdf>

MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka 2021* [online]. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Historie. *Vscr.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/historie>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Historie: Akademie VS ČR. *Vscr.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/akademie-vs-cr/sekce/historie>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Služební poměr. *Vscr.cz* [online]. © 2023c [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/sluzebni-pomer-prislusnika-vs-cr>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace. *Vscr.cz* [online]. © 2023d [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace: Akademie VS ČR. *Vscr.cz* [online]. © 2023e [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/akademie-vs-cr/sekce/soucasnost>

8 Seznam obrázků, tabulek a grafů

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa vězeňských zařízení v ČR	29
--	----

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj stavu vězňů od roku 2011–2021 (k 31. 12.).....	29
Tabulka 2: příjmy věznic	62
Tabulka 3: Vybrané výdaje věznic	63
Tabulka 4: Rozpočet věznic	63

8.3 Seznam grafů

Graf 1: Právně-ekonomické problémy	48
Graf 2: Řešení právně-ekonomických problémů	48
Graf 3: Hypotéza č. 1	49
Graf 4: Hypotéza č. 2	50
Graf 5: Hypotéza č. 3	50
Graf 6: Zlepšení ekonomické situace	51
Graf 7: Problém schvalování rozpočtu Generálním ředitelstvím VS ČR.....	52
Graf 8: Krácení rozpočtu	52
Graf 9: Rozložení vězňů v odměňovacích skupinách	53
Graf 10: Zaměstnávání vězňů	54
Graf 11: Zisk věznic z PSHČ.....	55
Graf 12: Zaměstnanost vězňů	56
Graf 13: Počet vězňů na zaměstnance věznice	57
Graf 14: Spolupráce s městem nebo obcí	58
Graf 15: Recidiva	59
Graf 16: Manažersko-ekonomické programy	60

Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Dotazník právně-ekonomické problémy vězeňství v ČR

1. Typ Vaší věznice (zaškrtněte i více variant)

Vazební

Detenční ústav

Výkon trestu s – Nízkým stupněm zabezpečení

Středním stupněm zabezpečení

Vysokým stupněm zabezpečení

Zvýšená ostraha

2. Uveďte počet vězňů

249 a méně

250–499

500–749

750 a více

3. Uveďte ekonomické problémy, které jsou způsobené právní úpravou a negativně ovlivňují fungování Vaší věznice.

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

4. Považujete Vámi uvedené problémy za řešitelné? Pokud ano, napište prosím nástin řešení.

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

5. Je podle Vás možné považovat níže uvedené problémy za ekonomický problém, který je způsoben právní úpravou?

1. Věznice nemohou chovat vlastní hospodářská zvířata a pěstovat potravinářské plodiny pro stravování odsouzených.

Zvolte položku.

2. Byl by větší zájem o práci ze strany vězňů, pokud by byly v nařízení vlády č. 361/2017 Sb. ve znění pozdějších předpisů jinak nastaveny podmínky pro zařazování do skupin dle vykonávané práce a byly garantovány vyšší odměny za vykonanou práci.

Zvolte položku.

3. Považujete za vhodné, aby se rozšířily možnosti překládání vězňů k jejich žádosti z důvodu vykonávání práce, ke které mají nejvyšší kvalifikaci, pokud taková práce není dostupná v jeho aktuální věznici, ale pouze ve věznici cílové.

Zvolte položku.

6. Máte prostory pro pěstování vlastních zásob rostlinných nebo živočišných? Pokud ano a bylo by to legislativně umožněno, vykonávali byste tuto činnost? (svou odpověď rozved'te)

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

7. Pokud jste v otázce č. 5 v podotázce č. 2 uvedli ano, uveďte, jak by se podle vás měly změnit odměny, aby byly dostatečně motivující.

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

8. Pokud jste v otázce č. 5 v podotázce č. 3 odpověděli ne, pak rozved'te zásadní důvody bránící uvedenému přemíst'ování

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text..

9. Co by podle Vás dále zlepšilo ekonomickou situaci ve Vaší věznici? (vyjma zvýšení příjmů ze státního rozpočtu)

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

10. Považujete za problém, že musí schvalovat váš rozpočet Generální ředitelství Vězeňské služby? (Pokud ano, vysvětlete)

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

11. Je vám krácen rozpočet Generálním ředitelstvím Vězeňské služby? (Případně jak)

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

12. Jaké možnosti práce má u Vás vězeň v provozně-hospodářské činnosti (PSHČ) a práce pro cizí subjekty?

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

13. Kolik vězňů ve Vaší věznici dle § 33 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., pracuje v níže uvedených mzdových skupinách

- I. Skupina 50 % minimální mzdy za měsíc** Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.
- II. Skupina 70 % minimální mzdy za měsíc** Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.
- III. Skupina 95 % minimální mzdy za měsíc** Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.
- IV. Skupina 120 % minimální mzdy za měsíc** Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

14. Jaké práce vězni vykonávají v rámci vnitřního provozu věznice?

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

15. Kolik Vašich vězňů je zaměstnaných v PSHČ, u cizích subjektů a ve vnitřním provozu věznice aktuálně?

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

16. Jaké příjmy má Vaše věznice z vlastní hospodářské činnosti?

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

17. Jaká byla průměrná zaměstnanost Vašich vězňů za rok 2021 a za první pololetí 2022? (bez vzdělávacích aktivit, školení, rekvalifikační kurzů atd...)

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

18. Jaký máte koeficient přepočtu služebních a pracovních míst na počet odsouzených osob v dané organizační jednotce bez justiční stráže?

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

19. Existuje u vás forma spolupráce s městem nebo obcí, v jejíž oblasti se Vaše věznice nachází, a má pro Vás ekonomický benefit? Pokud ano, tak jaký.

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

20. Jaký je procentuální podíl recidivistů ve Vaší věznici (z kriminologického hlediska)?

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

21. Jaké formy vzdělávání a rozšiřování kvalifikace mohou ve Vaší věznici vězni absolvovat?

Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

22. Bylo by vhodné zavést vzdělávací manažersko-ekonomické programy na Akademii Vězeňské služby? Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

Příloha 2: Dopis ředitelům věznic

Vězeňská služba ČR
k rukám ředitele věznice

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

jmenuji se Daniel Málek a jsem studentem 3. ročníku bakalářského studia na provozně-ekonomické fakultě České zemědělské univerzity, obor ekonomika a management. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Právně-ekonomické problémy vězeňství ČR a jednou částí mé práce je výzkumný dotazník, který se snaží monitorovat praktické obtíže vztahující se k pojednávanému tématu.

Informace přímo od vedoucích pracovníků, kterých se zpracovávané téma dotýká, umožní výzkumné závěry nebo alespoň jejich část převést do praxe a zlepšit tak podmínky pro fungování českého vězeňství. Chápu, že máte v této době spoustu své vlastní agendy a práce, ale přesto si Vás dovoluji požádat o vyplnění tohoto dotazníku, kdy doufám, že jeho elektronická forma Vás příliš časově nezatíží.

Vyplněný dotazník mi prosím zašlete na mou e-mailovou adresu dany.malek@seznam.cz, pokud by bylo možné do 10. ledna 2023.

Mockrát děkuji za Váš čas a pomoc.

Daniel Málek

Tel: 732 123 409

Email: dany.malek@seznam.cz

Příloha 3: Seznam věznic České republiky

Vazební věznice	Věznice	
Vazební věznice a ÚPVZD Brno	Věznice Bělušice	Věznice Ostrov
Vazební věznice a ÚpVZD Praha Pankrác	Věznice Břeclav	Věznice Pardubice
Vazební věznice České Budějovice	Věznice Heřmanice	Věznice Plzeň
Vazební věznice Hradec Králové	Věznice Horní Slavkov	Věznice Příbram
Vazební věznice Liberec	Věznice Jiřice	Věznice Rapotice
Vazební věznice Litoměřice	Věznice Karviná	Věznice Rýnovice
Vazební věznice Olomouc	Věznice Kuřim	Věznice Stráž pod Ralskem
Vazební věznice Ostrava	Věznice Kynšperk nad Ohří	Věznice Světlá nad Sázavou
Vazební věznice Praha Ruzyně	Věznice Mírov	Věznice Valdice
Vazební věznice Teplice	Věznice Nové Sedlo	Věznice Vinařice
	Věznice Odolov	Věznice Všehrady
	Věznice a ÚVZD Opava	Věznice Znojmo
	Věznice Oráčov	

Zdroj: *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/>

Příloha 4: Rozpočtové tabulky – příjmy

Organizace	Rozpočet 2022 - OJ Liberec		
	Schválený	Po změnách	Skutečnost
Příjmy celkem	0	0	32 213 239,31
v tom:			
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	0	0	3 295 767,70
Daňové příjmy	0	0	28 850 717,00
z toho:			
Pojistné na důch. poj.	0	0	25 700 403,00
Pojistné na NP a přísp. na SPZ	0	0	3 150 314,00

Organizace	Rozpočet 2022 - OJ Valdice		
	Schválený	Po změnách	Skutečnost
Příjmy celkem	0	0	47 548 731,07
v tom:			
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	0	0	11 794 615,62
Daňové příjmy	0	0	35 231 150,00
z toho:			
Pojistné na důch. poj.	0	0	31 298 739,00
Pojistné na NP a přísp. na SPZ	0	0	3 932 411,00

Organizace	Rozpočet 2022 - OJ Kuřim		
	Schválený	Po změnách	Skutečnost
Příjmy celkem	0	0	26 995 290,83
v tom:			
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	0	0	6 295 257,83
Daňové příjmy	0	0	20 260 342,00
z toho:			
Pojistné na důch. poj.	0	0	17 958 985,00
Pojistné na NP a přísp. na SPZ	0	0	2 301 357,00

Organizace	Rozpočet 2022 - OJ České budějovice		
	Schválený	Po změnách	Skutečnost
Příjmy celkem	0	0	31 202 197,92
v tom:			
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	0	0	3 694 483,92
Daňové příjmy	0	0	27 264 205,00
z toho:			
Pojistné na důch. poj.	0	0	24 142 238,00
Pojistné na NP a přísp. na SPZ	0	0	3 121 967,00

Příloha 5: Rozpočtové tabulky – výdaje

Ukazatel v tis. Kč	Schválený rozpočet 2022 OJ Liberec	Rozpočet po změnách 2022 OJ Liberec	Skutečnost 2022 OJ Liberec
Výdaje celkem	188 188 600,00	200 767 898,52	201 116 698,52
v tom:			
Běžné výdaje	188 188 600,00	200 767 898,52	201 116 698,52
v tom:			
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	125 708 000,00	130 092 730,00	130 278 530,00
z toho:			
Platy (pol. 5011 a 5012)	122 657 000,00	126 595 000,00	126 585 000,00
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	44 416 000,00	42 889 491,00	42 889 491,00
Mzdové náhrady	0,00	0,00	0,00
Náhrady mezd v době nemoci	200 000,00	498 000,00	498 000,00
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	2 455 000,00	2 539 148,00	2 539 148,00
Ostatní věcné výdaje vč. běžných výdajů program. financování	14 489 600,00	20 791 137,52	20 954 137,52
Důchody	0,00	0,00	0,00
Ostatní sociální dávky	1 120 000,00	4 455 392,00	4 455 392,00
Program protidrogové politiky	11 500,00	11 500,00	11 500,00
v tom:			
Běžné výdaje	11 500,00	11 500,00	11 500,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Program sociální prevence a prevence kriminality	133 500,00	133 500,00	133 500,00
v tom:			
Běžné výdaje	133 500,00	133 500,00	133 500,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
v tom:			
Systémově určené výdaje	0,00	0,00	0,00
Individuálně určené výdaje	0,00	0,00	0,00

Ukazatel v tis. Kč	Schválený rozpočet 2022 OJ Valdice	Rozpočet po změnách 2022 OJ Valdice	Skutečnost 2022 OJ Valdice
Výdaje celkem	326 590 600,00	369 877 313,31	374 385 050,21
v tom:			
Běžné výdaje	326 590 600,00	369 877 313,31	374 385 050,21
v tom:			
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	196 635 000,00	204 237 000,00	206 367 000,00
z toho:			
Platy (pol. 5011 a 5012)	184 537 000,00	193 220 000,00	193 220 000,00
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	65 824 000,00	67 961 361,00	67 961 361,00
Mzdové náhrady	0,00	0,00	0,00
Náhrady mezd v době nemoci	200 000,00	827 863,00	827 863,00
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	3 695 000,00	3 911 960,00	3 881 960,00
Ostatní věcné výdaje vč. běžných výdajů program. financování	58 803 600,00	82 949 861,31	85 357 598,21
Důchody	0,00	0,00	0,00
Ostatní sociální dávky	1 633 000,00	10 817 131,00	10 817 131,00
Program protidrogové politiky	48 000,00	48 000,00	43 351,00
v tom:			
Běžné výdaje	48 000,00	48 000,00	43 351,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Program sociální prevence a prevence kriminality	149 000,00	149 000,00	143 672,00
v tom:			
Běžné výdaje	149 000,00	149 000,00	143 672,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
v tom:			
Systémově určené výdaje	0,00	0,00	0,00
Individuálně určené výdaje	0,00	0,00	0,00

Ukazatel v tis. Kč	Schválený rozpočet 2022 OJ Kuřim	Rozpočet po změnách 2022 OJ Kuřim	Skutečnost 2022 OJ Kuřim
Výdaje celkem	198 001 949,00	220 462 482,99	221 145 609,99
v tom:			
Běžné výdaje	198 001 949,00	220 462 482,99	221 145 609,99
v tom:			
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	122 318 000,00	126 223 500,00	126 473 500,00
z toho:			
Platy (pol. 5011 a 5012)	117 050 000,00	120 031 000,00	120 031 000,00
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	43 076 000,00	41 266 113,00	41 266 113,00
Mzdové náhrady	0,00	0,00	0,00
Náhrady mezd v době nemoci	600 000,00	789 000,00	789 000,00
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	2 345 000,00	2 452 880,00	2 417 880,00
Ostatní věcné výdaje vč. běžných výdajů program. financování	29 266 460,00	42 237 113,99	42 705 240,99
Důchody	0,00	0,00	0,00
Ostatní sociální dávky	996 489,00	8 282 876,00	8 282 876,00
Program protidrogové politiky	130 700,00	130 700,00	130 700,00
v tom:			
Běžné výdaje	130 700,00	130 700,00	130 700,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Program sociální prevence a prevence kriminality	178 800,00	178 800,00	178 800,00
v tom:			
Běžné výdaje	178 800,00	178 800,00	178 800,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
v tom:			
Systémově určené výdaje	0,00	0,00	0,00
Individuálně určené výdaje	0,00	0,00	0,00

Ukazatel v tis. Kč	Schválený rozpočet 2022 OJ ČB	Rozpočet po změnách 2022 OJ ČB	Skutečnost 2022 OJ ČB
Výdaje celkem	182 925 645,00	201 270 810,26	201 775 611,30
v tom:			
Běžné výdaje	182 925 645,00	201 270 810,26	201 775 611,30
v tom:			
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	122 163 000,00	128 885 500,00	129 078 689,00
z toho:			
Platy (pol. 5011 a 5012)	118 220 000,00	124 298 000,00	124 261 189,00
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	42 803 000,00	41 903 713,00	41 201 451,00
Mzdové náhrady	0,00	0,00	0,00
Náhrady mezd v době nemoci	300 000,00	618 600,00	618 600,00
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	2 367 000,00	2 495 319,00	2 495 319,00
Ostatní věcné výdaje vč. běžných výdajů program. financování	14 833 800,00	22 075 096,26	23 088 970,30
Důchody	0,00	0,00	0,00
Ostatní sociální dávky	758 845,00	5 911 182,00	5 911 182,00
Program protidrogové politiky	23 000,00	23 000,00	23 000,00
v tom:			
Běžné výdaje	23 000,00	23 000,00	23 000,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Program sociální prevence a prevence kriminality	61 000,00	61 000,00	61 000,00
v tom:			
Běžné výdaje	61 000,00	61 000,00	61 000,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
Kapitálové výdaje	0,00	0,00	0,00
v tom:			
Systémově určené výdaje	0,00	0,00	0,00
Individuálně určené výdaje	0,00	0,00	0,00

Příloha 6: Rozpočtové tabulky – vybrané výdaje

Vybrané výdaje podseskupení položek 513, 515, 516 a 517 Vězeňské služby ČR, skutečnost v Kč					
Podseskupení nebo rozpočtová položka		OJ Liberec	OJ Valdice	OJ Kuřim	OJ ČB
513	Nákup materiálu	9 167 488 Kč	35 957 181 Kč	17 838 970 Kč	7 534 816 Kč
5131	Potraviny	7 329 579 Kč	27 175 000 Kč	13 661 000 Kč	5 109 062 Kč
5133	Léky a zdr. materiál	82 957 Kč	245 763 Kč	299 706 Kč	234 143 Kč
5134	Prádlo, oděv a obuv	- Kč	- Kč	- Kč	- Kč
515	Nákup vody, paliv a energie	6 895 579 Kč	41 340 318 Kč	17 359 869 Kč	8 041 139 Kč
5151	Voda	3 821 249 Kč	10 205 386 Kč	4 167 643 Kč	1 513 019 Kč
5157	Teplá voda	- Kč	- Kč	- Kč	- Kč
5152	Teplo	- Kč	- Kč	- Kč	2 047 259 Kč
5153	Plyn	27 043 Kč	12 981 121 Kč	4 187 737 Kč	1 587 Kč
5154	Elektrická energie	2 247 451 Kč	17 559 562 Kč	8 475 032 Kč	3 711 019 Kč
5156	Pohonné hmoty a maziva	799 835 Kč	594 250 Kč	529 457 Kč	768 255 Kč
516	Nákup služeb	2 675 066 Kč	3 260 452 Kč	2 286 127 Kč	2 689 222 Kč
5169	Nákup ost. služeb	2 121 316 Kč	2 678 041 Kč	1 593 569 Kč	1 867 329 Kč
517	Ostatní nákupy	1 114 463 Kč	2 187 519 Kč	3 699 344 Kč	2 579 306 Kč
5171	Opravy a udržování	594 645 Kč	1 835 293 Kč	3 268 196 Kč	1 950 927 Kč
	Celkem	19 852 596 Kč	82 745 469 Kč	41 184 310 Kč	20 844 483 Kč